SFS 1983: 291
Utkom från trycket
den 25 maj 1983

Vattenlag;

utfärdad den 5 maj 1983.

Enligt riksdagens beslut[1] föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Vatten skall skyddas och vårdas som en gemensam naturtillgång.

2 § Denna lag är tillämplig på vattenföretag och vattenanläggningar. I lagen finns också bestämmelser om skydd för vattenförsörjningen.

I fråga om vissa vattenföretag som kan beröra något annat land gäller särskilda bestämmelser.

3 § Vattenföretag är

1. uppförande, ändring, lagning och utrivning av dammar eller andra anläggningar i vattendrag, sjöar och andra vattenområden, fyllning och pålning i vattenområden, bortledande av vatten från eller grävning, sprängning och rensning i vattenområden samt andra åtgärder i vattenområden om åtgärden syftar till att förändra vattnets djup eller läge,
2. bortledande av grundvatten och utförande av anläggningar härför,
3. tillförsel av vatten för att öka grundvattenmängden samt utförande av anläggningar och åtgärder härför,
4. åtgärder som utförs för att avvattna mark, när fråga inte är om avledande av avloppsvatten, för att sänka eller tappa ur en sjö eller för att skydda mot vatten, när syftet med åtgärden är att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål.

[1] Prop. 1981/82: 130 och 1982/83: 26, JoU 1982/83: 30, rskr 274.

Vattenanläggning är en anläggning som har tillkommit genom ett vattenföretag med till anläggningen hörande manöveranordningar.

Med vattenområde i första stycket 1 avses område som täcks av vatten vid högsta förutsebara vattenstånd.

4 § I denna lag avses med

1. *vattenreglering:* ändring av vattenföringen i ett vattendrag till förmån för annat vattenföretag,
2. *vattenöverledning:* vattenreglering genom överföring av ytvatten från ett vattenområde till ett annat,
3. *vattentäkt:* bortledande av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning eller bevattning,
4. *markavvattning:* åtgärder enligt 3 § första stycket 4,
5. *avloppsvatten:* spillvatten eller annan flytande orenlighet, vatten som använts för kylning vid driften av en fabrik eller annan inrättning, vatten som avleds för sådan avvattning inom stadsplan eller byggnadsplan som inte sker för en viss eller vissa fastigheters räkning samt vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats.

2 kap. Rådighet över vatten m. m.

1 § För att få utföra ett vattenföretag skall företagaren ha rådighet över vattnet inom det område där företaget skall utföras.

2 § Var och en råder över det vatten som finns inom hans fastighet. Rådighet över en fastighets vatten kan också tillkomma någon till följd av upplåtelse av fastighetsägaren eller, enligt vad som är särskilt föreskrivet, förvärv tvångsvis.

3 § I rinnande vatten råder vardera sidans ägare över en lika stor andel i vattnet, även om en större del av vattnet rinner fram på den enes fastighet än på den andres.

4 § Den som vill utföra

1. en vattenreglering,
2. en vattentäkt för allmän vattenförsörjning eller bevattning,
3. ett markavvattningsföretag,
4. ett vattenföretag som behövs för allmän väg, allmän farled, allmän hamn eller allmän flottled eller
5. ett vattenföretag som behövs för att motverka förorening genom avloppsvatten

har för ändamålet rådighet som anges i 1 §.

5 § Rådighet som anges i 1 § tillkommer

1. staten, kommuner och vattenförbund för att utföra sådana vattenföretag som är önskvärda från hälsosynpunkt eller allmän miljövårdssynpunkt eller som främjar fisket,
2. förvaltare som avses i 82 a § lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled för att vidta de återställningsåtgärder som behövs efter avlysning av den allmänna flottleden.

Den som är beroende av att vattenförhållandena består har också sådan rådighet för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge eller för att omedelbart återställa ett vattendrag som har vikit från sitt förra läge eller som på något annat sätt har förändrat sitt lopp.

6 § Den som äger strand vid annans vattenområde har rätt att för sin fastighets behov ha mindre brygga, båthus eller någon annan sådan byggnad vid stranden, om inte vattenområdets ägare genom byggnaden lider skada av någon betydelse.

I 1 kap. 6 § jordabalken finns bestämmelser om att även andra än strandägare kan ha denna rätt.

7 § Tillhör en fallsträcka olika ägare, får en av dem tillgodogöra sig vattenkraften i hela sträckan, om han på grund av äganderätt eller annan rättighet som gäller mot envar och inte är begränsad till tiden råder över mer än hälften av kraften. Hänsyn skall tas till den kraft som svarar mot andel i sådan samfällighet som avses i 1 kap. 3 § fastighetsbildningslagen (1970: 988).

Första stycket gäller även när någon vill i ett vattenkraftverk tillgodogöra sig vattenkraft i fallsträckor som ingår i olika vattendrag, om det gemensamma tillgodogörandet är en från teknisk och ekonomisk synpunkt nödvändig förutsättning för kraftverkets tillkomst.

8 § Om det för att kraftförsörjningen skall utvecklas planmässigt är nödvändigt att ett sådant strömfall tas i anspråk som tillkommer annan än staten och som inte är utnyttjat på ett från allmän synpunkt ändamålsenligt sätt, får regeringen på ansökan av någon som vill tillgodogöra sig vattenkraften förordna att strömfallet eller särskild rätt till detta får tas i anspråk.

Den som har fått tillstånd enligt första stycket skall inom tid som regeringen bestämmer och vid äventyr att tillståndet förfaller hos vattendomstolen ansöka om bestämmande av ersättning för vad som tas i anspråk enligt första stycket.

Rätt att på grund av förordnande enligt första stycket ta strömfall i anspråk får inte utan regeringens medgivande övergå från innehavaren till någon annan.

Regeringen får besluta de villkor för rättighetens utnyttjande som behövs från allmän synpunkt.

9 § Den som utövar ett vattenföretag eller råder över en vattentillgång enligt 2 § är skyldig att vid allvarlig vattenbrist, som orsakas av torka eller någon annan jämförlig omständighet, avstå det vatten som är oundgängligen nödvändigt för den allmänna vattenförsörjningen eller för något annat allmänt behov.

Den som avstår vatten enligt första stycket är berättigad till skälig ersättning för den skada han härigenom lider.

Länsstyrelsen får vid vite förelägga företagaren eller rådighetshavaren att iaktta sin skyldighet enligt första stycket. Länsstyrelsen får härvid förordna att beslutet skall gälla även om det överklagas.

1 § Ett vattenföretag får inte komma till stånd, om det med hänsyn till valet av plats eller på något annat sätt möter hinder från allmänna planeringssynpunkter.

2 § Byggnads- och andra anläggningsarbeten som utgör vattenföretag eller utförs för ett vattenföretag får inte strida mot fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan. Mindre avvikelse från plan utgör dock inte hinder mot tillstånd till företaget, om avvikelsen är förenlig med planens syfte.

Gäller eljest, i andra fall än som avses i 16, 18 och 20 §§ naturvårdslagen (1964: 822), särskilda bestämmelser för bebyggande eller annan användning av ett mark- eller vattenområde, skall vattenföretaget utföras så att syftet med bestämmelserna inte motverkas.

3 § Även om det inte finns något hinder mot ett vattenföretag enligt 1 eller 2 §, får det inte komma till stånd om någon skada eller olägenhet av större betydelse därigenom uppkommer för allmänna intressen.

Utan hinder av första stycket får företaget komma till stånd, om regeringen finner att företaget är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt.

4 § Ett vattenföretag får komma till stånd endast om fördelarna från allmän och enskild synpunkt av företaget överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av det.

5 § Vid prövningen enligt 1–4 §§ skall hänsyn tas till andra vattenföretag eller särskilda anläggningar som kan antas behövas för att vattenföretaget skall kunna utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt.

6 § Bestämmelserna i 1, 2 och 4 §§ gäller inte

1. vattenföretag som vid prövning av en viss verksamhet enligt 136 a § byggnadslagen (1947: 385) har angetts som ett villkor för verksamheten,

2. broar eller andra vattenföretag för väg, järnväg, tunnelbana eller spårväg, vars anläggande har prövats i särskild ordning,

3. rörledningar i vatten, vartill koncession har meddelats enligt lagen (1978: 160) om vissa rörledningar.

7 § Ett vattenföretag som är tillåtligt skall utföras med en sådan omfattning och på ett sådant sätt att ändamålet utan oskälig kostnad vinns med minsta intrång och olägenhet för motstående allmänna och enskilda intressen. Det skall, om det kan ske utan oskälig kostnad, utföras så att det inte försvårar annat vattenföretag eller annan verksamhet som kan antas i framtiden beröra samma vattentillgång och som främjar allmänt eller enskilt ändamål av vikt.

Den som utför ett vattenföretag är skyldig att vidta åtgärder som är ägnade att förebygga eller minska skador av företaget, om han inte därigenom åsamkas oskälig kostnad. Beträffande åtgärder i stället för ersättning i pengar gäller 9 kap. 1 § tredje stycket.

8 § Om ansökningar om tillstånd till skilda vattenföretag prövas samtidigt och företagen på grund av att de berör samma vattentillgång eller av någon annan orsak inte kan utföras vid sidan av varandra i enlighet med ansökningarna samt någon samfällighet enligt denna lag inte bildas, skall företagen om möjligt jämkas så att de kan komma till stånd utan väsentligt förfång för något av dem. Om en sådan jämkning inte kan göras, skall företräde ges åt det företag som från allmän och enskild synpunkt kan antas medföra största fördel.

9 § När enligt denna lag ett vattenföretag skall utföras inom ramen för en samfällighet, skall tillses att var och en av deltagarna tillgodoses utan väsentligt förfång för någon annan deltagare.

10 § Om det vid tillståndsprövningen av ett vattenföretag framgår att detta kan utan väsentlig ändring utföras så att det medför en betydande nytta för någon annan, skall på begäran av denne villkor meddelas härom. Sådana villkor får dock inte meddelas om förutsättningar föreligger för bildande av en samfällighet enligt denna lag.

Den som bereds nytta enligt första stycket skall utge skälig ersättning till tillståndshavaren.

Om tillståndshavaren åsamkas kostnad på grund av villkor enligt första stycket, är han berättigad till ersättning enligt 9 kap.

11 § Om någon vill utföra ett vattenföretag som kan skada fisket, är han skyldig att utan ersättning vidta och för framtiden underhålla behövliga anordningar för fiskens framkomst eller fiskets bestånd, släppa fram vatten för ändamålet samt iaktta de villkor i övrigt som på grund av företaget kan behövas till skydd för fisket i det vatten som berörs av vattenföretaget eller i något angränsande vattenområde. Om nyttan av en ifrågasatt anordning eller ett villkor inte skäligen kan anses motsvara den kostnad som därigenom skulle åsamkas företagaren, kan han befrias från sådan skyldighet.

I 10 kap. 5 § finns bestämmelser om särskilda fiskeavgifter som kan bestämmas i stället för att villkor meddelas enligt första stycket.

12 § Bestämmelserna i 1–6 och 8–11 §§ gäller inte i fråga om utrivning enligt 14 kap. 1 och 3 §§.

4 kap. Tillståndsplikt

1 § För vattenföretag krävs tillstånd enligt denna lag. Tillstånd behövs dock inte, om det endast är fråga om vattentäkt för att förse en viss fastighet med vatten för husbehovsförbrukning. Inte heller behövs tillstånd i fall som avses i 2 § första stycket, 3 eller 4 §.

När det krävs tillstånd till ett vattenföretag får arbeten av större omfattning i anslutning till företaget inte påbörjas innan sådant tillstånd har meddelats.

Den som vill utföra ett vattenföretag har rätt att begära prövning även om tillstånd inte krävs.

I 14 kap. 5 § finns bestämmelser om skyldighet att begära prövning innan en anläggning för bortledande av grundvatten tas ur bruk.

2 § Tillstånd till ett vattenföretag krävs inte, om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom företagets inverkan på vattenförhållandena. I fråga om detaljdränering genom täckdikning krävs tillstånd endast om det föreligger sannolika skäl att allmänna eller enskilda intressen skadas genom företaget.

I fråga om markavvattning krävs även tillstånd om det för företaget behövs särskild tvångsrätt enligt 8 kap. 1 eller 2 § eller om två eller flera skall delta i företaget och någon överenskommelse inte har träffats om delaktigheten.

3 § Tillstånd behövs inte för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge eller för att omedelbart återställa ett vattendrag som har vikit från sitt förra läge eller som på något annat sätt har förändrat sitt lopp.

Om arbetena berör en fastighet som tillhör någon annan, skall ägaren av denna alltid underrättas innan arbetena påbörjas.

Om fisket kan skadas, skall anmälan om de planerade arbetena göras till fiskenämnden innan arbetena påbörjas.

4 § Om det till följd av en skada eller för att förebygga en skada är nödvändigt att tillståndspliktiga ändrings- eller lagningsarbeten utförs utan dröjsmål, får arbetena utföras utan föregående tillstånd. Ansökan om godkännande av arbetena skall dock göras snarast möjligt.

5 § Om ett vattenföretag har utförts utan tillstånd enligt denna eller äldre lag, får företagaren begära prövning av företagets laglighet.

En ansökan om tillstånd att ändra en vattenanläggning som har utförts utan tillstånd får prövas endast om prövning av anläggningens laglighet begärs samtidigt.

Andra stycket gäller även i fråga om ansökningar enligt 8 kap. 2 § att använda någon annans anläggning. Den som gör en sådan ansökan får även begära prövning av anläggningens laglighet.

6 § Om ett vattenföretag efter det denna lag har trätt i kraft har utförts utan tillstånd, är företagaren bevisningsskyldig i fråga om de förhållanden som rådde i vattnet innan företaget utfördes.

5 kap. Särskilda bestämmelser om markavvattning

Allmänna bestämmelser

1 § Ansöker någon om tillstånd till ett markavvattningsföretag skall, om det begärs av ägaren till en annan fastighet och det prövas lämpligt, företaget utformas så att det blir till nytta även för denna fastighet. Ägare av fastigheter för vilka markavvattningen medför nytta skall delta i företaget. Skyldighet att delta i annan markavvattning än dikning föreligger dock endast om det begärs av ägare till fastigheter som får mer än hälften av den beräknade nyttan av företaget.

Första stycket gäller även väghållare som inte är fastighetsägare, om vägen medför en avsevärd inverkan på markavvattningsföretaget.

2 § För utförande och drift av företaget utgör deltagarna en samfällighet. Tillståndet till företaget samt anläggningar och rättigheter som hör till företaget är samfällda för deltagarna.

När en samfällighet har bildats, gäller vad som i denna lag föreskrivs om tillståndshavare eller ägare av anläggning samfälligheten.

Inlöst mark är samfälld för de fastigheter som, när inlösen sker, ägs av deltagare i samfälligheten och omfattas av markavvattningsföretaget.

3 § Kostnaderna för utförande och drift av företaget fördelas mellan deltagarna på grundval av andelstal som bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta var och en har av företaget.

Om det med hänsyn till olikheter i naturförhållandena eller annat kan antas att ett visst område skulle få en avsevärt mindre kostnad i förhållande till nyttan av markavvattningen om ett annat område inte hade ingått i företaget, skall företaget indelas i avdelningar som avgränsas med hänsyn till olikheterna.

Vad deltagarna har överenskommit om kostnadsfördelningen skall läggas till grund för tillståndsbeslutet, om borgenärer med panträtt i de fastigheter som ägs av deltagare och omfattas av markavvattningsföretaget medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som i 22 kap. 11 § jordabalken föreskrivs för relaxation. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen är väsentligen utan betydelse för dem.

4 § Bestämmelserna i 1–3 §§ gäller inte i fråga om markavvattning som söks av annan än ägare av fastighet eller väghållare.

Markavvattning och avledande av avloppsvatten

5 § Om ledningar för ett markavvattningsföretag med väsentlig fördel kan användas för att avleda avloppsvatten från en fastighet, skall ägaren av denna fastighet delta i företaget om han själv eller sökanden till markavvattningsföretaget begär det. Vad som nu sagts skall gälla även vid avledande av avloppsvatten från verksamhetsområdet för en allmän vatten- och avloppsanläggning. Härvid skall vad som sägs om fastighetens ägare i stället gälla huvudmannen för anläggningen.

6 § Kostnaderna för utförande och drift av en gemensam ledning fördelas mellan markavvattningsintresset och avloppsintresset med hänsyn till mängden och beskaffenheten av det vatten som tillförs ledningen samt till vad som kan anses skäligt med hänsyn till intressenternas nytta av ledningen.

Första stycket gäller också vid fördelningen av kostnaderna mellan avloppsintressenter.

I fråga om överenskommelser mellan intressenterna tillämpas 3 §. tredje stycket.

7 § Bestämmelserna i 5 och 6 §§ om avledande av avloppsvatten från fastigheter får tillämpas även i fråga om avledande av avloppsvatten från byggnader och anläggningar som inte hör till någon fastighet, om det kan ske utan olägenhet av betydelse för de övriga deltagarna.

8 § Bestämmelserna i 5–7 §§ gäller inte avledande av avloppsvatten från enskilda fastigheter inom verksamhetsområdet för en allmän vatten- och avloppsanläggning.

Markavvattning och vägföretag m. m.

9 § Skall för markavvattning ett vattenavlopp byggas genom en väg eller ett avlopp genom en väg utvidgas eller fördjupas och vill väghållaren själv utföra åtgärden, har han rätt därtill.

Om det inte är oskäligt skall sådana åtgärder bekostas av väghållaren i den mån åtgärden behövs för avvattning till 1,2 meters djup av åker och äng, som sedan vägens tillkomst eller sedan minst tjugofem år räknat från dagen för begäran om åtgärden varit att hänföra till något av dessa ägoslag. Väghållarens kostnadsansvar gäller inte i fråga om ägovägar eller därmed jämförliga vägar och inte heller i fråga om broar och andra vattenföretag som har utförts i överensstämmelse med tillstånd som har meddelats enligt denna lag eller vattenlagen (1918: 523).

När kostnadsansvar inte åvilar väghållaren enligt andra stycket, skall åtgärden bekostas av den för vilken markavvattning sker.

10 § Om den kostnad som enligt 9 § andra stycket åvilar väghållaren avsevärt överstiger värdet av den skada som uppstår om åtgärden inte utförs, får väghållaren i stället för att bekosta åtgärden betala ersättning för skadan.

11 § Om en väg skall byggas eller ändras och en markägare begär att vattenavlopp för framtida markavvattning skall anordnas genom vägen, skall väghållaren utföra åtgärden om det kan ske utan men för vägens framtida brukbarhet. I fråga om kostnadsansvaret för den fördyring av byggandet och driften av vägen som åtgärden medför gäller 9 § andra och tredje styckena samt 10 § i tillämpliga delar.

Begäran enligt första stycket skall framställas hos väghållaren eller, i fråga om enskild väg för vilken väghållningsskyldighet ännu inte föreligger, hos den som handlägger vägförrättningen. Begäran skall vara skriftlig och i fråga om mer omfattande åtgärder vara åtföljd av en plan för markavvattningen.

12 § Bestämmelserna i 9–11 §§ innebär inte någon inskränkning i den rätt som väghållaren eller markägaren kan grunda på dom, avtal eller någon annan särskild rättsgrund.

13 § Bestämmelserna i 9–12 §§ gäller också i fråga om banvallar för järnvägar, tunnelbanor och spårvägar.

6 kap. Bevattningssamfälligheter

1 § Om flera ansöker om tillstånd till vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång och vattnet behöver fördelas mellan dem, får vid meddelande av tillstånd bestämmas att tillståndshavarna skall utgöra en samfällighet för sådan fördelning (bevattningssamfällighet).

Har tillstånd till vattentäkt för bevattning meddelats någon och söks

tillstånd till ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får, om särskilda skäl föreligger, vid meddelande av tillstånd bestämmas att tillståndshavarna skall utgöra en bevattningssamfällighet eller, om samfällighet bildas enligt första stycket, att den för vilken tillstånd redan har meddelats skall ingå i samfälligheten.

Om, sedan en samfällighet har bildats, någon gör en ansökan om tillstånd till en ny vattentäkt för bevattning ur samma vattentillgång, får i samband med beslut om tillstånd till vattentäkten bestämmas att tillståndshavaren skall ingå i samfälligheten.

2 § Deltagarna i en bevattningssamfällighet fördelar tillgängligt vatten mellan sig, om det behövs på grund av vattenbrist eller någon annan omständighet eller om någon deltagare inte utnyttjar sin rätt att ta vatten. Vid fördelningen skall de villkor iakttas som har bestämts av vattendomstolen i samband med att tillstånd gavs.

3 § Om det är lämpligt, får vattendomstolen bestämma att gemensamma anläggningar för bevattning skall inrättas för samtliga eller vissa av dem som skall ingå i samfälligheten.

4 § En gemensam anläggning får endast inrättas för sådana deltagare i samfälligheten för vilka det är av väsentlig betydelse att ha del i anläggningen.

En gemensam anläggning får inte inrättas, om de som skall delta i anläggningen mera allmänt motsätter sig åtgärden och har beaktansvärda skäl för det. Vid denna prövning skall främst deras mening beaktas som har störst nytta av anläggningen.

Andra stycket gäller inte, om behovet av anläggningen är synnerligen angeläget för att tillgodose motstående allmänna och enskilda intressen.

5 § En gemensam anläggning och rätt till utrymme är samfällda för dem som deltar i anläggningen. Deltagarna svarar gemensamt för utförande och drift av anläggningen.

Mark som inlösts för gemensamma anläggningar är samfälld för de fastigheter som, när inlösen sker, ägs av deltagare i samfälligheten och omfattas av bevattningsföretaget.

6 § En bevattningssamfällighets förvaltningskostnader och kostnader för utförande och drift av gemensamma anläggningar fördelas mellan deltagarna efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den mängd vatten som var och en får ta ut enligt meddelat tillstånd. I enlighet härmed åsätts andelstal för varje deltagare.

Om särskilda skäl föreligger, får särskilda andelstal bestämmas för en viss del av verksamheten.

Om det är lämpligt, får kostnaderna för driften av gemensamma anläggningar fördelas genom avgifter som beräknas på grundval av den omfattning i vilken varje deltagare utnyttjar anläggningarna.

7 § Vad deltagarna har överenskommit om andelstalen och grunderna för avgiftsberäkningen skall läggas till grund för vattendomstolens dom,

om borgenärer med panträtt i fastigheter som ägs av deltagare och omfattas av bevattningsföretaget medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som i 22 kap. 11 § jordabalken föreskrivs för relaxation. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen är väsentligen utan betydelse för dem.

7 kap. Samfälligheter för vattenreglering

Vattenreglering för kraftändamål

1 § På yrkande av den som ansöker om eller har fått tillstånd enligt denna lag till vattenreglering för kraftändamål skall förordnas att ägare av andra strömfall som får nytta av regleringen skall delta i regleringsföretaget, om mer än hälften av företagets nytta belöper på de strömfall som tillhör den som framställer yrkandet och dem som förenat sig med honom samt varje strömfall som yrkandet avser är utbyggt eller kan beräknas bli utbyggt för kraftändamål inom den närmaste tiden.

Om någon ansöker om eller har fått tillstånd enligt denna lag till vattenreglering för kraftändamål, skall på yrkande av ägaren av ett annat strömfall som får nytta av regleringen förordnas att denne skall delta i företaget.

2 § Har förordnande enligt 1 § meddelats, utgör samtliga deltagare i regleringsföretaget en samfällighet för utförande och drift av företaget. Tillståndet till företaget samt anläggningar och rättigheter som hör till företaget är samfällda för deltagarna.

När en samfällighet har bildats gäller vad som i denna lag föreskrivs om tillståndshavare eller ägare av anläggning samfälligheten.

Inlöst mark är samfälld för de fastigheter som, när inlösen sker, ägs av deltagarna i samfälligheten och till vilka deras strömfall hör.

3 § Kostnaderna för utförande och drift av företaget fördelas mellan deltagarna på grundval av andelstal som bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den nytta var och en har av företaget.

Om en vattenreglering avser flera sjöar eller skilda sträckor i ett vattendrag och det på grund härav behövs flera dammbyggnader eller särskilda anläggningar, skall, om så erfordras, kostnaderna för varje sådan del av företaget beräknas särskilt och fördelas enligt grunderna i första stycket.

Vad deltagarna har överenskommit om kostnadsfördelningen skall läggas till grund för vattendomstolens dom, om borgenärer med panträtt i de fastigheter till vilka deltagarnas strömfall hör medger det. Om en fastighet svarar för gemensam inteckning, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som i 22 kap. 11 § jordabalken föreskrivs för relaxation. Medgivande av rättsägare behövs inte, om överenskommelsen är väsentligen utan betydelse för dem.

Vattenreglering för bevattning

4 § På yrkande av den som ansöker om eller har fått tillstånd till vattenreglering för bevattning skall förordnas att andra som har tillstånd till vattentäkt för bevattning och som får stadigvarande fördel av regleringen genom förbättrade möjligheter att bevattna skall delta i regleringsföretaget,

om den som framställer yrkandet och de som förenat sig med honom om företaget prövas ha större fördel av regleringsföretaget än de som yrkandet avser.

Om någon ansöker om eller har fått tillstånd till vattenreglering för bevattning, skall på yrkande av någon annan som har tillstånd till vattentäkt för bevattning och som får stadigvarande fördel av regleringen genom förbättrade möjligheter att bevattna förordnas att denne skall delta i företaget.

5 § Beträffande vattenreglering för bevattning äger 2 och 3 §§ motsvarande tillämpning med följande avvikelser.

Inlöst mark är samfälld för de fastigheter som, när inlösen sker, ägs av deltagare i regleringssamfälligheten och för vilkas bevattning regleringen sker.

Deltagarnas andelstal bestäms efter vad som är skäligt med hänsyn främst till den mängd vatten som varje deltagare får ta ut enligt meddelat tillstånd till vattentäkt.

Vid tillämpningen av 3 § tredje stycket första meningen gäller att medgivande skall lämnas av borgenärer som har panträtt i fastigheter som ägs av deltagare i regleringssamfälligheten och för vilkas bevattning regleringen sker.

Vattenreglering på grund av överenskommelse

6 § Har tillstånd till ett vattenregleringsföretag meddelats på ansökan av flera som vill till gemensamt gagn utföra företaget, utgör sökandena en samfällighet för utförande och drift av företaget, om annat inte har överenskommits mellan dem.

Om ett vattenregleringsföretag, vartill tillstånd lämnats enligt första stycket, avser olika slag av ändamål, är 1 och 4 §§ inte tillämpliga.

7 § Beträffande vattenregleringsföretag enligt 6 § gäller i tillämpliga delar

1. i fråga om inlösen 2 § tredje stycket och 5 § andra stycket,
2. i fråga om kostnadsfördelningen 3 § samt 5 § tredje och fjärde styckena.

8 kap. Särskilda tvångsrätter

1 § Den som utför eller skall utföra ett vattenföretag kan ges rätt att utföra anläggningar eller åtgärder på fastigheter som tillhör någon annan och ta i anspråk mark härför när fråga är om

1. vattenföretag som avser tillgodogörande av yt- eller grundvatten,
2. vattenreglering,
3. vattenföretag som avser allmän farled, allmän hamn eller allmän flottled,
4. markavvattning,
5. vattenföretag för att motverka förorening genom avloppsvatten,
6. vattenföretag som avses i 2 kap. 5 § första stycket.

Den som utför eller skall utföra ett vattenföretag kan ges rätt att på annans fastighet utföra anläggningar och åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skada av företaget.

Ett område som tas i anspråk enligt första stycket får lösas, om det skall ingå i en strömfallsfastighet.

Om rätten enligt denna paragraf att med annat än äganderätt ta annans mark i anspråk upphört, skall vad som anbringats på marken tillfalla markägaren utan lösen, om det inte bortförts inom ett år från upphörandet.

2 § Om det inte medför en väsentlig olägenhet för ägaren av en vattenanläggning, kan någon annan ges rätt att använda anläggningen för ett eget vattenföretag eller för att förebygga eller minska skador av ett eget vattenföretag samt rätt att ändra anläggningen. Skall anläggningen ändras, har ägaren rätt att utföra ändringen och erhålla ersättning för kostnaderna.

Den som ges rätt att använda en anläggning skall ge anläggningens ägare skälig ersättning för rätten att använda anläggningen.

3 § Utförs rensningar eller andra åtgärder som avses i 2 kap. 5 § andra stycket, får rensningsmassorna läggas på närmaste strand, om det inte vållar avsevärda olägenheter från allmän eller enskild synpunkt. Massorna får annars föras till ett lämpligt ställe i närheten.

Markens ägare skall underrättas innan rensningsmassorna läggs upp. Den som lägger upp massorna är skyldig att vidta åtgärder som är ägnade att förebygga eller minska skada av uppläggningen, om han inte därigenom åsamkas oskäliga kostnader.

4 § Förbud mot fiske inom ett visst område får meddelas i samband med beslut om anordningar för att främja fisket eller för att förebygga skador på fisket.

¬

9 kap. Ersättning och andelskraft

Allmänna bestämmelser

1 § Den som har fått tillstånd enligt denna lag att genom inlösen eller på annat sätt ta i anspråk annans egendom eller att vidta en åtgärd som skadar annans egendom skall utgé ersättning för vad som avstås eller skadas, om annat inte är särskilt föreskrivet. Detsamma gäller den som lägger upp rensningsmassor enligt 8 kap. 3 § och därigenom skadar annans egendom. Ersättning skall även utges för skada till följd av förbud enligt 8 kap. 4 §.

Om företag eller åtgärder vartill tillstånd har lämnats enligt denna lag medför att särskild rätt till en fastighet går förlorad eller rubbas, gäller vad som föreskrivs om ersättning då fastigheter tas i anspråk eller skadas.

Den ersättningsskyldige skall, om det är lämpligt, åläggas att utföra åtgärder som är ägnade att förebygga eller minska skador. Ersättning utgår endast för de skador som kvarstår sedan åtgärderna har utförts.

2 § Fastigheter eller fastighetsdelar, som lider synnerligt men av ett företag eller en åtgärd vartill tillstånd har lämnats enligt denna lag, skall lösas in, om ägaren begär det.

Den ersättningsskyldige har rätt till inlösen, om detta skulle medföra endast en ringa höjning av fastighetsägarens ersättning och denne inte har

något beaktansvärt intresse av att behålla fastigheten eller fastighetsdelen. Kostnaderna för åtgärder som avses i 1 § tredje stycket skall härvid räknas in i ersättningen.

3 § Ersättning bestäms i pengar att betalas på en gång.

Om det finns skäl till det, får ersättning för skador till följd av företag för allmän flottled fastställas att utgå med årliga belopp. Om skadorna av ett sådant företag inte med säkerhet kan uppskattas på förhand eller om de sannolikt inte kommer att uppstå varje år, får den skadelidande hänvisas att framställa anspråk i den ordning som föreskrivs i lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled. Grunderna för hur ersättningen skall beräknas skall dock anges om det är möjligt.

4 § För en fastighet som löses in i sin helhet skall, om inte annat följer av vad som sägs nedan, löseskilling betalas som motsvarar fastighetens marknadsvärde. Om en del av en fastighet löses eller en fastighet eller del av fastighet på annat sätt tas i anspråk eller skadas, skall intrångsersättning betalas som motsvarar den minskning av fastighetens marknadsvärde som uppkommer genom ingreppet. Ersättning skall betalas även för de skador som i övrigt uppkommer för fastighetsägaren.

Då ersättningen bestäms, skall hänsyn tas till åtgärder som avses i 1 § tredje stycket.

5 § Om det företag för vars genomförande en fastighet löses har medfört inverkan av någon betydelse på fastighetens marknadsvärde, skall löseskillingen bestämmas på grundval av det marknadsvärde som fastigheten skulle ha haft om sådan inverkan inte hade förekommit, dock endast i den mån det är skäligt med hänsyn till förhållandena i orten eller till den allmänna förekomsten av likartad inverkan under jämförliga förhållanden. Om ingreppet är sådant att intrångsersättning skall betalas, skall vad som har sagts om beräkningen av marknadsvärdet tillämpas i fråga om värdet före ingreppet.

6 § Då löseskillingen bestäms, skall en sådan ökning av fastighetens marknadsvärde av någon betydelse, som har ägt rum under tiden från dagen tio år före det talan väcktes vid domstol eller förrättningen påkallades, räknas ägaren tillgodo endast i den mån det blir utrett att den beror på något annat än förväntningar om en ändring i markens tillåtna användningssätt. Om ingreppet är sådant att intrångsersättning skall betalas, skall vad som har sagts om beräkningen av marknadsvärdet tillämpas i fråga om värdet före ingreppet. Värderingen skall ske med hänsyn till fastighetens skick när ersättningsfrågan avgörs eller, om fastigheten dessförinnan har tillträtts eller tagits i anspråk eller skadats, när detta skedde.

Om en stadsplan eller en byggnadsplan, enligt vilken marken har avsetts för enskilt bebyggande, har fastställts innan talan väcktes vid domstol eller förrättningen påkallades, skall första stycket tillämpas endast på den värdestegring som har inträffat efter det att planen fastställdes.

Om inlösen sker av en bebyggd fastighet, som innehas i huvudsakligt syfte att bereda bostad åt ägaren och honom närstående, gäller den begränsningen för tillämpningen av första stycket att löseskillingen inte i

något fall får bestämmas till lägre belopp än som behövs för att anskaffa en likvärdig bostadsfastighet.

I den mån det blir utrett att värdestegringen utan att ha samband med förväntningar om någon ändring i markens tillåtna användningssätt beror på inverkan av vattenföretaget, gäller 5 §.

7 § Om fastigheten har tillträtts i sin helhet eller tagits i anspråk eller skadats, skall då ersättningen bestäms hänsyn inte tas till sådan ändring i fastighetens värde som uppkommer därefter. Detsamma gäller då fastigheten har tillträtts endast delvis, om inte värdeändringen beror på att den återstående delens skick ändras.

Ersättningen skall jämkas med hänsyn till den höjning i det allmänna prisläget som kan ha skett sedan fastigheten tillträddes eller togs i anspråk eller skadades.

Om det behövs, skall i beslutet om ersättning tas in bestämmelser som är ägnade att hindra att ersättningstagaren gör en förlust till följd av ändringar i penningvärdet under tiden från ersättningsbeslutet till dess betalning sker.

8 § Har en åtgärd vidtagits i uppenbar avsikt att höja ersättningen, skall, om skäl föreligger, ersättningen bestämmas som om åtgärden inte hade vidtagits.

Om företag eller åtgärder vartill tillstånd har lämnats enligt denna lag medför att särskild rätt till en fastighet går förlorad eller rubbas, skall, då en åtgärd som avses i första stycket har vidtagits av fastighetens ägare i avsikt som anges där, första stycket tillämpas så att den ersättningsskyldige erhåller gottgörelse genom minskning av den ersättning som tillkommer ägaren.

9 § Ersättningen skall bestämmas särskilt för varje sakägare. Löseskilling, intrångsersättning och annan ersättning skall bestämmas var för sig.

Om ersättningen avser samtliga delägares andel i en samfällighet eller en del av denna och det för samfälligheten finns en känd styrelse eller en förvaltare med rätt att uppbära medel som härrör från samfälligheten, kan domstolen eller förrättningsmannen utan hinder av första stycket bestämma gemensam ersättning för delägarna i den mån nedsättning inte skall ske enligt 16 kap. 1 §.

10 § Om företag eller åtgärder vartill tillstånd har lämnats enligt denna lag medför skada på en fastighet som tillhör den som har fått tillståndet, skall ersättning för skadan bestämmas. Detta gäller dock inte, om medgivanden har lämnats av samtliga borgenärer som har panträtt i fastigheten. Om fastigheten besväras av gemensamma inteckningar, fordras dessutom de medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som i 22 kap. 11 § jordabalken föreskrivs för relaxation. Medgivande fordras dock inte av den för vars rätt domstolens eller förrättningsmannens avgörande är väsentligen utan betydelse.

Ersättning vid utrivning m. m.

11 § Den som har fått tillstånd enligt 14 kap. 1 § eller har ålagts eller medgetts enligt 15 kap. 6 § att riva ut en vattenanläggning skall betala skälig ersättning för skador på annans egendom som orsakas av bestående ändring i vattenförhållandena. Skyldighet att betala ersättning för förlust av förmån som orsakas av utrivningen föreligger endast om förmånen har tillförsäkrats i tillståndsdomen eller tillståndsbeslutet eller i avtal som träffats i samband med vattenanläggningens tillkomst. Ersättning utgår i sådant fall endast för kostnader i anledning av förlusten av förmånen.

Om medgivande att riva ut en vattenanläggning har lämnats annan än den som är skyldig att underhålla anläggningen och skyldighet att betala ersättning har ålagts i samband därmed, får ersättningen sökas åter av den underhållsskyldige.

Den som har fått tillstånd enligt 14 kap. 3 § första stycket att bortskaffa flottledsanläggning är inte skyldig att betala ersättning för andra skador än sådana som uppkommer i samband med arbetena med bortskaffandet.

Ersättning vid omprövning

12 § Medför omprövning enligt 15 kap. 3, 4, 9 eller 11 § förlust av vatten eller fallhöjd eller inskränkning i rätten att reglera vattnets avrinning för tillståndshavare som omfattas av omprövningen utgår ersättning för förlusten eller inskränkningen, om annat inte följer av 14 §.

Medför omprövning enligt denna lag skada för annan än tillståndshavare som omfattas av omprövningen utgår ersättning härför. För mottagare av andelskraft gäller dock viss begränsning enligt 19 §.

Beträffande ersättning enligt första eller andra stycket äger 1–10 §§ motsvarande tillämpning.

13 § Ersättning enligt 12 § första stycket betalas av den som har begärt omprövningen eller, om omprövning enligt 15 kap. 11 § omfattar tillstånden till konkurrerande vattentäkter, av vardera tillståndshavaren.

Ersättning enligt 12 § andra stycket betalas,

1. om omprövningen sker enligt 15 kap. 3, 4 eller 8 §, av tillståndshavaren,
2. om omprövning enligt 15 kap. 11 § omfattar tillstånden till konkurrerande vattentäkter, av vardera tillståndshavaren,
3. vid annan omprövning av den som har begärt omprövningen.

Ersättning för minskning av andelskraft från vattenkraftverk som omfattas av omprövningen betalas av den som har tillstånd till kraftverket.

Begränsning i ersättningsrätten

14 § Om förlust eller inskränkning som avses i 12 § första stycket föranleds av omprövning till förmån för det allmänna fiskeintresset, allmän farled, allmän hamn, allmän flottled eller hälsovården eller, vid omprövning enligt 15 kap. 3 § eller 9 § första meningen, till förmån för den allmänna miljövården, är tillståndshavaren skyldig att utan ersättning tåla viss del av förlusten eller inskränkningen.

Den del som inte ersätts avser den sammanlagda förlusten eller in-

skränkningen till följd av skilda omprövningar som nu angetts och av vattenföretag som avses i 15 § och motsvarar i fråga om

1. vattenkraftverk högst en femtedel och lägst en tjugondel av produktionsvärdet av den vattenkraft som enligt meddelat tillstånd kan uttas vid kraftverket efter avdrag för den del av produktionsvärdet som är att hänföra till vattenregleringar,

2. vattenreglering för kraftändamål högst en femtedel och lägst en tjugondel av det till regleringen hänförliga produktionsvärdet av den vattenkraft som enligt meddelade tillstånd kan uttas vid varje kraftverk,

3. andra vattenföretag högst en femtedel och lägst en tjugondel av värdet av den vattenmängd, fallhöjd eller magasinsvolym som omfattas av tillståndet till företaget.

När vattendomstolen lämnar tillstånd till ett vattenföretag för vilket begränsning i ersättningsrätten som nu har nämnts skall gälla, skall vattendomstolen inom de gränser som anges i andra stycket 1–3 fastställa den del som inte ersätts. Därvid skall hänsyn tas främst till företagets inverkan på vattenstånds- och avrinningsförhållandena, den fördel eller olägenhet som företaget väntas medföra från allmän synpunkt, graden av nytta för tillståndshavaren och mottagare av andelskraft samt längden av den tid som föreskrivs enligt 15 kap. 3 § första stycket.

Om omprövning sker före den enligt 15 kap. 3 § första stycket fastställda tidpunkten, skall den del som inte ersätts minskas i förhållande till den tid som återstår till denna tidpunkt.

15 § Om den som har tillstånd enligt denna lag till ett vattenföretag åsamkas förlust av vatten eller fallhöjd eller inskränkning i rätten att reglera vattnets avrinning till följd av att tillstånd lämnas till ett vattenföretag som skall tillgodose det allmänna fiskeintresset, allmän farled, allmän hamn eller allmän flottled, hälsovården eller den allmänna miljövården, är hans rätt till ersättning härför begränsad på motsvarande sätt som gäller enligt 14 §.

Vad som sagts nu gäller även förlust av fallhöjd som inte är utbyggd. Därvid skall den del som inte ersätts motsvara en tjugondel av värdet av vattenkraften i det berörda strömfallet efter avdrag för vad som av detta värde är att hänföra till vattenregleringar.

Andelskraft

16 § Den vars vattenkraft skall tillgodogöras av annan med stöd av 2 kap. 7 § eller på grund av överenskommelse får delta i tillgodogörandet, om det är av betydelse för hans verksamhet och om hans rätt till kraften är grundad på äganderätt eller annan rättighet som gäller mot envar och som inte är begränsad till tiden. Han är då berättigad till andel i kraftproduktionen (andelskraft) och skyldig att bidra till kostnaderna för kraftanläggningens utförande och drift, allt i förhållande till sin andel i den vattenkraft som skall tillgodogöras vid anläggningen. Motsvarande gäller om den vars strömfall tas i anspråk enligt 2 kap. 8 §, om ersättning för ianspråktagandet inte redan har bestämts.

Skyldigheten att tillhandahålla andelskraft åvilar strömfallsfastigheten.

Rätten till andelskraft skall vara förenad med den fastighet till vilken vattenkraften har hört eller rättigheten har överflyttats enligt 18 § första stycket.

17 § I samband med beslut om tillhandahållande av andelskraft skall erforderliga bestämmelser meddelas om villkoren för tillhandahållandet och om kostnadsbidrag.

Om förhållandena ändras, kan kraftanläggningens ägare eller mottagaren av andelskraft påkalla omprövning av rättsförhållandet mellan dem. Därvid får endast sådana ändringar beslutas som innebär väsentlig fördel för någon av parterna utan att medföra betydande olägenhet för motparten. Om det beslutas att rätten till andelskraft skall avlösas mot ersättning i pengar, gäller de allmänna bestämmelserna om ersättning i 1–10 §§.

18 § På ansökan av ägaren till en fastighet varmed rätt till andelskraft är förenad får beslutas att rätten till andelskraft skall flyttas över till någon annan fastighet som tillhör samme ägare, om detta kan ske utan skada för borgenärer med panträtt eller andra rättsägare.

Rätten till andelskraft får upplåtas av ägaren till den fastighet varmed den är förenad. Avtal om upplåtelse är inte bindande längre än femtio år från det avtalet slöts. Upplåtelser för någons livstid gäller dock utan begränsning till viss tid.

19 § Om den kraftmängd som utgår såsom andelskraft minskas i fall som avses i 14 eller 15 § är mottagaren av andelskraften skyldig att utan ersättning tåla denna minskning i samma mån som innehavaren av det kraftverk varifrån andelskraften tillhandahålls.

10 kap. Avgifter

Bygdeavgifter

1 § Om ett vattenföretag innebär

1. drift av ett vattenkraftverk,
2. vattenreglering som avser års- eller flerårsreglering,
3. vattenöverledning för något annat ändamål än kraftändamål,
4. ytvattentäkt

skall den som innehar tillstånd till företaget betala en årlig bygdeavgift som bestäms av vattendomstolen att utgå efter avgiftsenheter och avgiftsklasser enligt 2 och 3 §§.

Avser vattenföretaget utvidgning av ett annat vattenföretag eller, om utvidgning tidigare skett, flera andra vattenföretag, vartill tillstånd lämnats enligt denna lag, skall gemensam avgift fastställas såsom för ett enda företag, varvid tidigare utgående avgift bortfaller.

Bygdeavgift skall enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenföretaget eller anläggningar för detta som inte har ersatts enligt 9 kap. och för att gottgöra sådana skador, dels för att tillgodose allmänna ändamål beträffande den bygd som berörs av vattenföretaget eller anläggningar för detta.

2 § Avgiftsenheter är

1. för vattenkraftverk varje enhet installerad generatoreffekt som omfattar tio kilowatt intill 150 procent av effekten vid medelvattenföring och varje enhet om tjugo kilowatt därutöver,

2. för vattenregleringar varje enhet av regleringsmagasinets rymd som omfattar 25 000 kubikmeter intill 100 miljoner kubikmeter, varje ytterligare enhet om 50 000 kubikmeter intill 1 000 miljoner kubikmeter samt varje enhet om 100 000 kubikmeter därutöver,

3. för vattenöverledningar och ytvattentäkter varje kubikmeter i sekunden av den vattenmängd som högst får ledas bort enligt meddelat tillstånd.

Avgift skall inte betalas för vattenkraftverk eller vattenregleringar, om antalet avgiftsenheter är mindre än femhundra.

3 § För vattenkraftverk och vattenregleringar är avgiften för varje avgiftsenhet, om företaget tillhör
klass 1: 0,5 promille av basbeloppet,
klass 2: 1 promille av basbeloppet,
klass 3: 1,5 promille av basbeloppet,
klass 4: 2 promille av basbeloppet.

För vattenöverledningar och vattentäkter är avgiften för varje avgiftsenhet, om företaget tillhör
klass 1: 5 procent av basbeloppet,
klass 2: 10 procent av basbeloppet,
klass 3: 15 procent av basbeloppet,
klass 4: 20 procent av basbeloppet.

Med basbeloppet avses det basbelopp som har bestämts enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring för det år som avgiften avser.

Vid inplacering i avgiftsklass skall hänsyn tas till de mindre eller större förändringar i vattenförhållandena samt de mindre eller större olägenheter eller fördelar för bygden som vattenföretaget eller anläggningar för detta medför.

4 § Bygdeavgift skall utgå från och med kalenderåret närmast efter det år då tillståndet till vattenföretaget togs i anspråk till och med det år då företaget läggs ned.

Bygdeavgiften skall före varje kalenderårs utgång betalas till länsstyrelsen i det län där företaget huvudsakligen utförs.

Fiskeavgifter

5 § Vattendomstolen eller förrättningsmannen får, om det är lämpligare, i stället för att meddela villkor enligt 3 kap. 11 § ålägga tillståndshavaren att betala en särskild avgift för främjande av fisket i det vatten som berörs av vattenföretaget eller inom något angränsande vattenområde. Avgiften kan fastställas som en engångsavgift eller som en årlig avgift.

Beloppet av årlig avgift beräknas så, att det av vattendomstolen eller förrättningsmannen fastställda avgiftsbeloppet multipliceras med det tal som anger förhållandet mellan basbeloppet enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring för det år då avgiften skall betalas och basbeloppet för det år då avgiften fastställdes.

6 § Om ett vattenföretag som avses i 1 § eller anläggningar för detta kan antas skada fisket eller kommer att orsaka en inte obetydlig ändring i de naturliga vattenståndsförhållandena, skall den som innehar tillstånd till företaget betala en årlig allmän fiskeavgift för främjande av fisket inom landet.

Avgiften bestäms av vattendomstolen att utgå efter avgiftsenheter och avgiftsklasser enligt 7 och 8 §§.

Avser vattenföretaget utvidgning av ett annat vattenföretag eller, om utvidgning tidigare skett, flera andra vattenföretag, vartill tillstånd lämnats enligt denna lag, skall gemensam avgift fastställas såsom för ett enda företag, varvid tidigare utgående avgift bortfaller.

7 § Avgiftsenheter är

1. för vattenkraftverk varje enhet installerad generatoreffekt som omfattar tio kilowatt intill 150 procent av effekten vid medelvattenföring och varje enhet om tjugo kilowatt därutöver,

2. för vattenregleringar varje enhet av regleringsmagasinets rymd som omfattar 25 000 kubikmeter intill 100 miljoner kubikmeter och varje enhet om 50 000 kubikmeter därutöver,

3. för vattenöverledningar och ytvattentäkter varje kubikmeter i sekunden av den vattenmängd som högst får ledas bort enligt meddelat tillstånd.

Avgift skall inte betalas för vattenkraftverk och vattenregleringar, om antalet avgiftsenheter är mindre än tio.

8 § För vattenkraftverk och vattenregleringar är avgiften för varje avgiftsenhet, om företaget tillhör

klass 1: 0,05 promille av basbeloppet,
klass 2: 0,1 promille av basbeloppet,
klass 3: 0,15 promille av basbeloppet,
klass 4: 0,2 promille av basbeloppet.

För vattenöverledningar och vattentäkter är avgiften för varje avgiftsenhet, om företaget tillhör

klass 1: 1 procent av basbeloppet,
klass 2: 5 procent av basbeloppet,
klass 3: 10 procent av basbeloppet,
klass 4: 15 procent av basbeloppet.

Med basbeloppet avses det basbelopp som har bestämts enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring för det år som avgiften avser.

Vid inplacering i avgiftsklass skall hänsyn tas till den omfattning i vilken fisk och fiske förekommer i det vattenområde som berörs av vattenföretaget eller anläggningar för detta, till den utsträckning i vilken vattenförhållandena och fisket påverkas av vattenföretaget eller anläggningar för detta samt till omfattningen av de förpliktelser som företagaren har ålagts enligt 5 § eller 3 kap. 11 §.

9 § Om det årliga beloppet av den allmänna fiskeavgiften är ringa, får föreskrivas att avgiftsskyldigheten skall fullgöras genom engångsbetalning. Föreskrift härom skall meddelas om det årliga avgiftsbeloppet skulle understiga femhundra kronor.

10 § Årlig fiskeavgift enligt 6 § skall utgå från och med kalenderåret närmast efter det år då arbeten eller andra åtgärder som inverkar på vattenförhållandena påbörjades eller då beslut om lagligförklaring meddelades till och med det år då företaget läggs ned.

Årlig fiskeavgift enligt 5 eller 6 § skall före varje kalenderårs utgång betalas till fiskeristyrelsen.

Engångsavgift skall betalas till fiskeristyrelsen senast vid den tidpunkt som anges när avgiften bestäms.

11 kap. Särskilda bestämmelser om större vattenföretag m. m.

Regeringens prövningsrätt

1 § Regeringen skall pröva tillåtligheten av följande slag av vattenföretag, nämligen

1. vattenkraftverk som är avsedda för en installerad generatoreffekt av minst 20000 kilowatt,

2. vattenregleringar med en större vattenståndsskillnad mellan dämnings- och sänkningsgränserna än två meter under året eller en meter under veckan samt regleringar med mindre vattenståndsskillnad än som har angetts nu, om därigenom skall utnyttjas ett vattenmagasin av minst 100 miljoner kubikmeter under året eller tio miljoner kubikmeter under veckan,

3. vattenöverledningar eller andra vattenbortledningar från vattendrag eller sjöar med en normal oreglerad lågvattenföring av minst en kubikmeter i sekunden i bortledningspunkten respektive utloppet, om den vattenföring som skall tas i anspråk överstiger en femtedel av den normala oreglerade lågvattenföringen och det inte är uppenbart att bortledningen kan ske utan olägenhet av betydelse för allmänna intressen,

4. andra vattenkraftverk och andra vattenregleringar eller vattenöverledningar för vattenkraftändamål, om

a) företaget avser någon av följande älvar, nämligen Torne älv, Kalix älv, Pite älv och Vindelälven,

b) företaget avser någon av de älvar eller älvsträckor som anges i följande uppställning

Älv	*Sträcka*
Klarälven	sträckan mellan Kärrbackstrand och Edebäck
Dalälven	Västerdalälven uppströms Hummelforsen och nedströms Skifsforsen, Österdalälven uppströms Trängslet samt sträckan mellan Näs och Hedesundafjärdarna
Ljusnan	sträckan mellan Hede och Svegsjön (Härjedalsljusnan) och sträckan mellan Laforsen och Arbråsjöarna (Mellanljusnan)
Ljungan	uppströms Storsjön
Indalsälven	Åreälven, Ammerån ovan Överammer, Storån–Dammån samt Hårkan uppströms Hotagen
Ångermanälven	Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långseleån–Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransaren samt Vojmån uppströms Vojmsjön
Vapstälven	
Moälven	
Lögde älv	
Öre älv	
Umeälven	Tärnaån och Girjesån, Juktån uppströms Fjosokken samt Tärnaforsen mellan Laisan och Gäutan
Bure älv	

Skellefteälven	källflödena uppströms Sädvajaure respektive Rebnisjaure
Byske älv	
Lule älv	Stora Lule älv uppströms Akkajaure, Lilla Lule älv uppströms Skalka och Tjaktjajaure samt Pärlälven
Råne älv	Rörån–Livas älv,

5. grundvattentäkter för tillgodogörande av en större vattenmängd än 10 000 kubikmeter om dygnet,

6. andra vattenregleringar, vattenöverledningar och vattenbortledningar än som har angetts förut, om företaget avser någon av sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren, Storsjön i Jämtland eller Siljan och företaget kan inverka märkbart på vattenståndet i eller vattenavrinningen ur sjön.

2 § Ansöks om ändring eller utvidgning av ett vattenföretag, gäller 1 § endast den ändring eller utvidgning som avses med ansökningen.

3 § Om ett annat vattenföretag än ett sådant som anges i 1 och 2 §§ är av betydande omfattning eller ingripande beskaffenhet, får regeringen förbehålla sig prövningen av företagets tillåtlighet. Besked om förbehållet skall lämnas till vattendomstolen eller förrättningsmannen innan dom eller beslut har meddelats om företagets tillåtlighet.

4 § Tillåtligheten av ett vattenföretag kan även komma under regeringens prövning enligt 12 kap. 29 § eller 13 kap. 42 §.

5 § I samband med prövningen av ett företag som avses i 1–4 §§ får regeringen även förbehålla sig prövningen av tillåtligheten av ett annat vattenföretag, om ansökningen avser tillstånd till båda företagen och dessa hänger samman med varandra eller fråga enligt 3 kap. 8 § har uppkommit om jämkning eller företräde mellan dem. Beträffande ett sådant förbehåll gäller 3 § andra meningen.

6 § Om regeringen finner att ett företag får komma till stånd, kan regeringen bestämma särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen.

Förberedelse av större vattenföretag

7 § Innan tillstånd söks till ett vattenföretag som är av sådan omfattning eller beskaffenhet att dess tillåtlighet skall eller kan antas komma att prövas av regeringen enligt 1–3 §§, skall förberedande åtgärder ha vidtagits enligt 8–11 §§.

8 § I god tid innan närmare undersökningar för företaget påbörjas skall företagaren underrätta kammarkollegiet, statens naturvårdsverk, statens planverk och riksantikvarieämbetet och statens historiska museer samt de länsstyrelser och kommuner som berörs av företaget. Samtidigt skall sjöfartsverket och fiskeristyrelsen underrättas, om deras verksamhet berörs. Lantbruksstyrelsen skall underrättas, om rennäringen eller jordbruksmark av större omfattning berörs. Företagaren skall därefter på begäran eller när anledning annars föreligger lämna dessa myndigheter och kommuner upplysningar om företaget.

9 § När förutsättningarna för företaget i stort har klarlagts, skall företagaren i samråd med länsstyrelsen i det län där företaget i huvudsak skall utföras bereda berörda kommuner samt myndigheter och sammanslutningar som företaget angår tillfälle att framställa önskemål om företagets närmare omfattning och utformning.

10 § Om företaget kan medföra skada på fiske av någon betydelse, får fiskeristyrelsen förordna om den utredning som behövs. Om företaget kan medföra väsentlig skada på rennäringen eller jordbruket, får lantbruksstyrelsen förordna om behövlig utredning. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer får förordna om behövlig kulturhistorisk inventering. Statens naturvårdsverk får förordna om den utredning som behövs angående företagets utförande från allmänna naturvårdssynpunkter.

Innan förordnande meddelas skall samråd ske med vattendomstolen.

Företagaren skall betala kostnaderna för utredningarna, om det inte är obilligt.

11 § I god tid innan ansökan om tillstånd till företaget ges in skall företagaren medverka till att information om företagets planläggning lämnas till ortsbefolkningen vid sammankomst, genom ortspressen eller på något annat lämpligt sätt. Sammankomst skall ordnas, om länsstyrelsen i något län som berörs av företaget påkallar det.

Företagaren skall på lämpligt sätt bereda enskilda personer tillfälle att framställa önskemål om åtgärder för att förebygga eller minska skador genom företaget.

12 kap. Prövningen av markavvattningsföretag

Allmänna bestämmelser

1 § Prövningen av markavvattningsföretag sker vid förrättning. Länsstyrelsen förordnar en förrättningsman att handlägga förrättningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar särskilda bestämmelser om behörighet att vara förrättningsman.

2 § Två gode män skall delta i förrättningen när förrättningsmannen finner att det behövs eller när sakägare begär det och det inte medför oskäligt dröjsmål.

Ett beslut att gode män skall medverka rubbar inte vad som redan har beslutats eller verkställts under förrättningen.

Medverkar gode män, äger bestämmelserna om förrättningsman motsvarande tillämpning på honom och gode männen, om inte annat framgår.

3 § Gode män utses bland dem som är valda till nämndemän i fastighetsdomstol eller till gode män vid fastighetsbildningsförrättningar i orten.

4 § Om gode män skall medverka, skall förrättningsmannen kalla dem till förrättningen. Till tjänstgöring bör företrädesvis kallas gode män med behövlig ortskännedom och sakkunskap.

Om en god man på grund av jäv är hindrad att tjänstgöra eller om han

uteblir från ett sammanträde och annan god man inte utan dröjsmål kan infinna sig, får förrättningsmannen till tjänstgöring som god man kalla någon som är valbar till befattning som anges i 3 §.

5 § Bestämmelsen i 4 kap. 12 § rättegångsbalken om hinder för närstående att samtidigt tjänstgöra som domare gäller också beträffande förrättningsmän och gode män.

6 § Mot förrättningsmän och gode män gäller samma jäv som mot domare.

7 § Om en sakägare vill anföra jäv mot förrättningsman eller god man, skall han framställa invändning därom första gången han för talan i ärendet sedan han fick kännedom om att förrättningsmannen eller gode mannen tjänstgör och att jävsanledning föreligger. Om han underlåter det, är hans rätt att anföra jäv förfallen.

Sedan fråga om jäv mot förrättningsman eller god man uppkommit, får han endast vidta sådana åtgärder som inte utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas och som inte innebär ett avgörande av en för förrättningen betydelsefull fråga. Sådana åtgärder får vidtas av förrättningsmannen, även om han har förklarats jävig.

Att förrättningsman eller god man förklaras jävig påverkar inte giltigheten av beslut eller åtgärder som har tillkommit innan frågan om jäv uppkom.

8 § Förrättningsmannen får anlita biträde av sakkunniga för att utreda frågor som kräver särskild fackkunskap. Den som står i ett sådant förhållande till saken eller till någon sakägare att hans tillförlitlighet kan anses förringad får inte anlitas som sakkunnig.

Förrättningens inledande

9 § Ansökan om förrättning görs hos länsstyrelsen av någon som vill utföra eller delta i ett markavvattningsföretag.

Om det vid en fastighetsreglering beslutas att en fråga om markavvattning skall prövas enligt denna lag, anmäls detta av fastighetsbildningsmyndigheten till länsstyrelsen. Ägarna av de fastigheter som ingår i fastighetsregleringen anses då som sökande.

10 § Ansökningen om förrättning skall vara skriftlig och innehålla uppgifter om

1. de fastigheter, byggnader eller anläggningar för vilka sökanden för talan,
2. företagets beskaffenhet,
3. de mark- och vattenområden som berörs av företaget,
4. för sökanden kända sakägare.

Om en ansökan inte uppfyller föreskrifterna i första stycket eller om den i övrigt är ofullständig, får länsstyrelsen förelägga sökanden att avhjälpa bristen. Om bristen inte avhjälps får länsstyrelsen avvisa ansökningen. Detta skall framgå av föreläggandet.

Första stycket gäller även i fråga om anmälningar som avses i 9 § andra stycket.

11 § Länsstyrelsen får bestämma att sökanden skall ställa säkerhet för förrättningskostnaderna innan en förrättningsman förordnas.

Handläggningen

12 § Förrättningsmannen skall utreda förutsättningarna för företaget. Om hinder inte föreligger mot företaget, skall han till ledning för förrättningen utarbeta en allmän plan för detta och utföra de utredningar som behövs för företagets genomförande.

Förrättningsmannen bör därvid samråda med sökanden och övriga sakägare samt de myndigheter som berörs av företaget.

13 § Förrättningsmannen skall utreda vilka som i egenskap av fastighetsägare eller på annan grund är sakägare.

Om det råder tvist om en fastighet som berörs av företaget, har den av de tvistande som innehar fastigheten med äganderättsanspråk rätt att företräda fastigheten under förrättningen till dess den lagligen vinns från honom.

Om en fastighet har övergått till ny ägare under förrättningen, får denne inte rubba vad den förre ägaren har medgivit eller godkänt.

14 § Förrättningsmannen skall utfärda kungörelse om företaget. I kungörelsen skall lämnas en kortfattad redogörelse för företaget och på lämpligt sätt anges de fastigheter som kan beröras. I kungörelsen skall sakägarna kallas till sammanträde.

Kungörelsen skall senast fjorton dagar före sammanträdet införas i ortstidning. I god tid före sammanträdet skall utskrift av kungörelsen sändas till kända sakägare, berörda kommuner, statliga myndigheter vars verksamhet kan beröras av företaget samt, om allmänna intressen kan beröras, till kammarkollegiet.

Om företaget berör fast egendom som är samfälld för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

15 § Om företaget är av mindre omfattning och uppenbarligen berör endast en viss eller vissa sakägare, är kungörelse inte erforderlig. Underrättelse om företaget och om sammanträde skall i så fall delges sakägarna. Underrättelser skall sändas till kommuner och myndigheter i den utsträckning som anges i 14 § andra stycket.

I fråga om delgivning gäller allmänna bestämmelser samt 16 och 17 §§.

16 § Om ägaren av en fastighet, byggnad eller anläggning eller en ställföreträdare för denne stadigvarande vistas utom riket och delgivning inte kan ske här i riket med känt ombud, får handlingen lämnas till den som förvaltar eller brukar fastigheten, byggnaden eller anläggningen.

Den till vilken handlingen har lämnats är skyldig att snarast sända handlingen vidare till den sökte, om det kan ske. Han skall erinras därom, när handlingen lämnas till honom. Är den söktes uppehållsort känd, skall förrättningsmannen därjämte med posten sända honom meddelande om delgivningen.

Delgivningen anses ha skett, när handlingen har lämnats enligt första stycket.

17 § Vad som är föreskrivet om delgivning med delägare i samfällighet gäller även vid delgivning med delägare i fastighet, som innehas under samäganderätt av flera än tio, och med innehavare av servitut som gäller till förmån för flera än tio fastigheter med skilda ägare.

18 § Om det behövs skall förrättningsmannen förordna en lämplig person, hos vilken de handlingar som hör till förrättningen skall hållas tillgängliga (aktförvarare). Flera aktförvarare får förordnas om det är lämpligt.

Aktförvararens namn och platsen där förrättningshandlingarna hålls tillgängliga skall anges i den kungörelse som avses i 14 § eller i underrättelse enligt 15 §.

19 § Ägare av fastigheter som berörs av företaget skall till förrättningsmannen uppge innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som har upplåtits i fastigheten. Underlåts detta utan giltigt skäl och uppstår på grund härav skada för sådana sakägare, skall fastighetsägaren ersätta skadan. Fastighetsägarna skall erinras om innehållet i denna paragraf i den kungörelse som avses i 14 §, i underrättelse enligt 15 § eller på annat lämpligt sätt.

20 § Kammarkollegiet skall, om det behövs, föra talan vid förrättningen för att tillvarata allmänna intressen.

Kommun får föra talan vid förrättningen för att tillvarata allmänna intressen inom kommunen.

21 § Om ett nytt sammanträde måste hållas, skall förrättningsmannen kalla alla kända sakägare till detta. Någon kallelse behövs dock inte, om det kan antas att sakägarna ändå infinner sig. Om tid och plats för sammanträdet har tillkännagivits vid ett föregående sammanträde, behöver inte de sakägare kallas som i föreskriven ordning har kallats till det föregående sammanträdet.

Om särskilda kallelser behövs skall de delges sakägarna i god tid före sammanträdet. Förrättningsmannen får dock vid sammanträde bestämma om en särskild ordning för kallelser till följande sammanträden. I fråga om delgivning gäller 16 och 17 §§.

22 § Om en sakägare inte i föreskriven ordning har kallats till ett sammanträde, skall ett nytt sammanträde hållas om inte sakägaren ändå har infunnit sig eller medger att förrättningen får slutföras.

Utan hinder av första stycket får sådana förrättningsåtgärder vidtas som inte i någon nämnvärd mån inverkar på sakägarens rätt.

23 § Om förrättningsmannen och gode männen har olika mening, gäller vad två av dem anser. Om var och en har sin mening, gäller förrättningsmannens mening, såvida det inte är fråga om pengar eller något annat som utgör mängd. I så fall gäller den mening som avser den näst största mängden.

I varje beslut skall anges de skäl på vilka avgörandet grundas, om inte en motivering av beslutet kan anses överflödig. Om beslutet får överklagas, skall det dessutom innehålla en besvärshänvisning.

Beslut som meddelas vid sammanträde skall läsas upp för de närvarande. Om det i annan ordning meddelas ett beslut om inställande av förrättningen eller, utan samband med tillståndsbeslut, ett beslut som får överklagas särskilt, skall sakägare och andra som har besvärsrätt underrättas om beslutets innehåll utan dröjsmål. Sådana underrättelser lämnas genom skriftligt meddelande eller i sådan särskild ordning för kallelser som kan ha beslutats enligt 21 § andra stycket andra meningen.

24 § Om det behövs med anledning av förrättningen, har förrättningsmannen och gode männen samt deras biträden rätt att gå in i byggnader, beträda ägor, göra mätningar och markundersökningar samt företa därmed sammanhängande eller jämförliga åtgärder. I trädgårdar eller liknande planteringar får träd inte skadas eller fällas utan ägarens samtycke. Även i övrigt skall skador undvikas, om det är möjligt.

Rätt att beträda annans ägor tillkommer också den som för talan vid förrättningen.

För skador som har uppkommit genom åtgärder enligt första eller andra stycket utgår ersättning. Yrkande om ersättning skall framställas innan förrättningen avslutas eller inställs.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att befogenheterna enligt första stycket skall kunna utövas.

25 § Om sökanden vill återkalla sin ansökan hos förrättningsmannen, skall han göra det skriftligen eller också muntligen vid ett sammanträde. Om ingen sakägare har fört talan vid förrättningen när återkallelsen görs, skall förrättningen genast inställas. I annat fall skall sakägare som har fört talan vid förrättningen och som själva kunnat ansöka om denna underrättas om återkallelsen. Om någon sådan sakägare inte inom föreskriven tid begär att förrättningen skall fortsättas, skall den inställas.

Sakägare på vars begäran förrättningen fortsätts anses därefter som sökande till förrättningen.

Sedan tillståndsbeslut har meddelats får ansökningen inte återkallas hos förrättningsmannen. I stället skall återkallelse ske hos vattendomstolen på det sätt och inom den tid som enligt 38 § gäller för överklagande av tillståndsbeslutet. Härvid gäller första och andra styckena i tillämpliga delar.

26 § En förrättning som har inletts efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten skall inställas, om fastighetsregleringsförrättningen inställs. Förrättningen skall dock fortsättas, om sakägare som har fört talan vid förrättningen och som har kunnat ansöka om denna begär det. Underrättas sakägarna om regleringsförrättningens inställande vid sammanträde, skall begäran framställas vid sammanträdet. I annat fall skall begäran framställas inom den tid som förrättningsmannen föreskriver.

27 § Om det föreligger hinder mot företaget, skall förrättningsmannen så snart som möjligt avbryta förrättningen och besluta om dess inställande.

28 § Frågor om tillämpningen av 3 kap. 8 § i fråga om markavvattningsföretag som prövas vid olika förrättningar skall efter anmälan till länssty-

relsen prövas vid en särskild förrättning av förrättningsman som länsstyrelsen utser. I fråga om en sådan förrättning gäller bestämmelserna i detta kapitel i tillämpliga delar.

Frågor om tillämpningen av 3 kap. 8 § i fråga om markavvattningsföretag som prövas vid förrättning och vattenföretag som efter ansökan prövas av vattendomstolen skall avgöras av vattendomstolen i ansökningsmålet.

29 § Om förrättningsmannen finner att hinder mot det sökta företaget möter enligt 3 kap. 3 § första stycket men att det föreligger sådana omständigheter som avses i andra stycket i nämnda paragraf eller om frågan om företagets tillåtlighet enligt 11 kap. 3 § skall avgöras av regeringen, skall förrättningsmannen efter sammanträde med sakägarna med eget yttrande överlämna frågan till regeringens avgörande.

30 § Vid förrättningen skall protokoll föras. Protokollet samt övriga handlingar som ges in eller upprättas vid förrättningen skall sammanföras till en akt.

Tillståndsbeslut m. m.

31 § Om det inte föreligger något hinder mot företaget, skall förrättningsmannen meddela tillståndsbeslut.

Tillståndsbeslutet skall i behövlig utsträckning innehålla bestämmelser om

1. företagets ändamål, läge, omfattning och tekniska utformning,
2. vilka som skall delta i företaget och varje deltagares andelstal i fråga om kostnaderna för utförande och drift av företaget,
3. de områden som får tas i anspråk och de särskilda tvångsrätter i övrigt som medges för företaget,
4. utförande och underhåll av företaget,
5. tillsyn, besiktning och kontroll,
6. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen skall ske,
7. villkor i övrigt för att tillgodose allmän och enskild rätt,
8. förrättningskostnaderna och hur de skall fördelas,
9. tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas,
10. tid efter vars utgång omprövning enligt 15 kap. 3 och 14 §§ eller 15 § andra stycket får ske.

Avser tillståndet arbeten för företaget, skall i tillståndsbeslutet anges den tid inom vilken arbetena skall vara utförda (arbetstid).

32 § Om överenskommelse om ersättning har träffats, får ersättning inte bestämmas annorlunda än som har avtalats. Detta gäller även överenskommelser om att gottgörelse skall utgå på annat sätt än i pengar eller om att skadeförebyggande åtgärder skall utföras.

Om det behövs för tillämpningen av 16 kap. 14 § tredje stycket, skall förrättningsmannen uppskatta det värde som en berörd fastighet har utan särskild rättighet som minskar fastighetens värde.

33 § Innan ett beslut meddelas om inlösen av en fastighetsdel skall i den ordning som gäller för fastighetsbildning en karta med beskrivning ha upprättats över området och dess gränser ha utmärkts .

34 § Tillståndsbeslut skall meddelas vid sammanträde eller på tid och plats som förrättningsmannen har givit till känna för sakägare och andra som har besvärsrätt. Ett sådant tillkännagivande skall lämnas vid sammanträde eller genom skriftliga meddelanden eller i sådan särskild ordning som kan ha beslutats enligt 21 § andra stycket andra meningen.

35 § Om ett beslut av förrättningsmannen till följd av skrivfel, felräkning eller något liknande misstag innehåller en uppenbar oriktighet, skall förrättningsmannen besluta om rättelse. Detsamma gäller kartor, ritningar och andra handlingar till vilka förrättningsbeslutet hänvisar.

Innan rättelsen görs, skall den som berörs av åtgärden få tillfälle att yttra sig.

Rättelsen skall med angivande av dagen för åtgärden antecknas på huvudskriften och, om möjligt, på övriga exemplar av den handling som rättas. Den som beslutet rör skall omedelbart underrättas om åtgärden och om möjligheten att överklaga beslutet.

36 § Förrättningsmannen får inte som tolk anlita den som står i sådant förhållande till saken eller till sakägare att hans tillförlitlighet kan anses förringad.

En tolk har rätt att av allmänna medel få skäligt arvode samt ersättning för kostnader och tidsspillan. Detta gäller inte den som anlitas i tjänsten.

Överklagande till vattendomstolen

37 § Förrättningsmannens beslut överklagas särskilt, om förrättningsmannen har

1. ogillat jäv enligt 7 §,
2. beslutat angående ersättning till sakkunnig eller tolk,
3. beslutat angående ersättning enligt 24 § tredje stycket,
4. beslutat angående rättelse enligt 35 §.

Överklagande enligt första stycket sker genom besvär som skall ges in till vattendomstolen inom två veckor från den dag då beslutet meddelades.

Ett beslut att godta en invändning om jäv får inte överklagas.

Den som menar att förrättningen onödigt uppehålls genom ett beslut av förrättningsmannen får överklaga beslutet genom besvär hos vattendomstolen. Denna besvärsrätt är inte inskränkt till någon viss tid.

38 § I andra fall än som avses i 37 § överklagas beslut av förrättningsmannen genom besvär som skall ges in till vattendomstolen inom fyra veckor från den dag då tillståndsbeslutet meddelades eller förrättningen inställdes.

13 kap. Prövningen av vattenmål

Allmänna bestämmelser

1 § Första domstol i vattenmål kallas vattendomstol. De tingsrätter som regeringen bestämmer skall vara vattendomstolar.

Överrätt i vattenmål (vattenöverdomstol) är Svea hovrätt.

Som sista domstol i vattenmål dömer högsta domstolen.

2 § Om domstolar i vattenmål och rättegången i sådana mål liksom i fråga om handläggningen av ärenden vid sådana domstolar gäller vad som är föreskrivet om allmän domstol, i den mån inte annat följer av denna lag eller annan författning.

Vattendomstol

3 § Vattendomstolen består av en ordförande, en teknisk ledamot samt två nämndemän. Ytterligare en teknisk ledamot får efter ordförandens bestämmande ingå i domstolen.

Ordföranden skall vara lagfaren domare i tingsrätten.

Tekniska ledamöter skall ha teknisk utbildning och erfarenhet av vattenfrågors behandling.

Nämndemän skall vara nämndemän i fastighetsdomstol inom vattendomstolens domsområde.

4 § Vattendomstolen är vid handläggningen av mål domför med endast ordföranden i samma utsträckning som en tingsrätt är domför med en lagfaren domare, om inte annat följer av denna lag.

Innan ordföranden fattar beslut bör han rådgöra med en teknisk ledamot, om frågans beskaffenhet påkallar det.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utser ordförande i vattendomstol samt utnämner eller förordnar teknisk ledamot i vattendomstol.

6 § Nämndemännen tjänstgör efter kallelse av vattendomstolen. Till tjänstgöring bör företrädesvis kallas nämndemän från den del av vattendomstolens domsområde till vilken målet närmast har anknytning.

7 § Regeringen bestämmer vattendomstolarnas domsområden. Gränserna mellan vattendomstolarnas domsområden skall följa vattendelare mellan olika vattensystem.

8 § Vattenmål prövas av den vattendomstol inom vars område det vattenföretag eller den åtgärd som det är fråga om i huvudsak skall utföras eller har utförts.

Frågor om vattendomstolarnas inbördes behörighet får, utom i fall som avses i 10 kap. 20 § andra stycket rättegångsbalken, inte tas upp av högre rätt.

9 § Vattendomstolen får för sina sammanträden förfoga över behövliga lokaler i domstolsbyggnader eller andra allmänna byggnader, om inte

lokalerna är upptagna för sitt huvudsakliga ändamål eller utgörs av gudstjänstlokal. Uppkommer särskilda kostnader skall de ersättas.

10 § Om det vid överläggningar i vattendomstolen förekommer skiljaktiga meningar, gäller rättegångsbalkens bestämmelser om omröstning i domstol med endast lagfarna ledamöter. Vid omröstningen skall först ordföranden säga sin mening, därefter de tekniska ledamöterna och sist nämndemännen.

Vattenöverdomstolen

11 § För fullgörande av Svea hovrätts uppgifter som vattenöverdomstol skall det, förutom lagfarna ledamöter, finnas vattenrättsråd. Dessa skall ha teknisk utbildning och erfarenhet av vattenfrågors behandling. Tjänst som vattenrättsråd tillsätts av regeringen.

Vattenöverdomstolen är domför med fyra ledamöter, av vilka minst tre skall vara lagfarna. Fler än fem ledamöter får inte delta.

Vattenmål

12 § Vattenmålen utgörs av ansökningsmål, stämningsmål och förrättningsmål.

13 § Ansökningsmål är mål om

1. bestämmande enligt 2 kap. 8 § andra stycket av ersättning för rätten att ta i anspråk ett strömfall,
2. tillstånd enligt 4 kap. 1 § till utförande av andra vattenföretag än markavvattningsföretag,
3. godkännande enligt 4 kap. 4 § av ett utfört ändrings- eller lagningsarbete som inte avser ett markavvattningsföretag,
4. prövning enligt 4 kap. 5 § av lagligheten av ett utfört vattenföretag som inte är ett markavvattningsföretag,
5. inrättande enligt 6 kap. 3 § av en gemensam anläggning för bevattning, sedan en samfällighet enligt 6 kap. har bildats,
6. överflyttning enligt 9 kap. 18 § första stycket av rätten till andelskraft,
7. tillstånd enligt 14 kap. 1 § till utrivning av en vattenanläggning eller prövning enligt 14 kap. 5 § under vilka villkor en anläggning för bortledande av grundvatten får tas ur bruk,
8. tillstånd enligt 14 kap. 3 § första stycket att bortskaffa flottledsanläggningar eller rätt att, utan samband med bortskaffning, överta flottledsanläggningar enligt fjärde stycket nämnda paragraf,
9. förlängning enligt 15 kap. 2 § andra stycket av arbetstiden,
10. omprövning enligt 15 kap. 3, 4, 8, 9, 11 och 12 §§,
11. förverkande enligt 15 kap. 5 §,
12. omprövning, utan samband med pågående ansökningsmål eller förrättning, enligt 15 kap. 15 § första stycket eller omprövning enligt 15 kap. 15 § andra stycket,
13. fastställelse enligt 15 kap. 16 § av en överenskommelse.

Berör ett ansökningsmål uteslutande en viss eller vissa sakägare och kan målet avgöras med bindande verkan endast mot dessa, får vattendomstolen, om sökanden medger det, förordna att målet skall behandlas enligt vad som gäller för stämningsmål.

14 § Stämningsmål är talan om

1. utrivning eller ändring av en vattenanläggning, när talan grundas på att anläggningen inte har tillkommit i laga ordning eller inte är av laga beskaffenhet,

2. ersättning för skada eller intrång genom en sådan anläggning som avses i 1,

3. ersättning för skada genom utrivning av en vattenanläggning, om utrivningen har skett utan tillstånd men sådant tillstånd skulle ha behövts, eller ersättning, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 14 kap. 5 § andra stycket,

4. ersättning enligt 2 kap. 9 § andra stycket,

5. deltagande, utan samband med pågående ansökningsmål, i en vattenreglering enligt 7 kap. 1 eller 4 §,

6. särskild tvångsrätt, utan samband med pågående förrättning eller ansökningsmål, enligt 8 kap.,

7. omprövning enligt 9 kap. 17 § andra stycket,

8. meddelande av bestämmelser enligt 15 kap. 19 §,

9. ersättning enligt 16 kap. 19 §,

10. ersättning eller annat på grund av att en vattenanläggning inte underhålls i enlighet med 17 kap. 1 §,

11. ersättning för skada på grund av att ett vattenföretag inte drivs i enlighet med villkoren i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut eller i enlighet med vad som föreskrivs i 17 kap. 2 §,

12. ersättning enligt 17 kap. 3 § eller 19 kap. 7 §,

13. ersättning, utan samband med pågående ansökningsmål, enligt 20 kap. 10 §,

14. fördelning av vatten enligt 22 kap. 7 §.

15 § Förrättningsmål är besvär över beslut vid förrättningar enligt denna lag.

16 § Talan som inte faller under 13 eller 14 § men som rör ett ämne som behandlas i denna lag får tas upp av vattendomstolen, om invändning inte görs mot domstolens behörighet inom den tid som anges i 34 kap. 2 § rättegångsbalken eller vattendomstolen finner att talan har avsevärd betydelse för vattenförhållandena. Om talan tas upp, räknas målet som vattenmål. Vattendomstolen får dock inte ta upp talan om ansvar för brott.

Om det enligt denna lag gäller en särskild ordning för behandlingen av en viss fråga, gäller föreskrifterna härom.

17 § Om det är lämpligt, får vattendomstolen pröva yrkanden som har samband med vattenmålet men som rör rättsförhållanden som inte skall bedömas enligt denna lag. Vattendomstolen får dock inte pröva frågor om äganderätt till fastigheter eller om fastighetsindelningen.

18 § Om en vattendomstol har prövat ett mål som rör ett ämne som behandlas i denna lag, får frågan huruvida målet är sådant att det skall tas upp av någon annan domstol än vattendomstol eller av någon annan myndighet än domstol prövas i högre rätt endast om

1. frågan fullföljs dit eller väcks där av en part som är berättigad till det, eller

2. vattendomstolen har prövat en fråga om äganderätt till en fastighet eller om fastighetsindelningen, eller

3. vattendomstolen har prövat en fråga för vars behandling en särskild ordning har föreskrivits i denna lag, eller

4. vattendomstolen har prövat en fråga om ansvar för brott.

Förfarandet vid vattendomstolarna i ansökningsmål

19 § En ansökan varigenom ett ansökningsmål anhängiggörs skall vara skriftlig och, om inte annat följer av 20 §, innehålla

1. de uppgifter, ritningar och tekniska beskrivningar som behövs för att bedöma företagets beskaffenhet, omfattning och verkningar,

2. uppgifter som behövs för att bedöma om hinder möter mot företaget från allmänna planeringssynpunkter samt uppgifter om möjlig alternativ lokalisering av företaget och om andra vattenföretag eller särskilda anläggningar som kan antas behövas för ett ändamålsenligt utnyttjande av det sökta företaget,

3. så fullständiga uppgifter som möjligt om vilka fastigheter som berörs av företaget samt namn och adress på ägarna och berörda innehavare av särskild rätt till fastigheterna,

4. uppgifter huruvida särskilda bestämmelser med stöd av lag har meddelats rörande användningen av de mark- och vattenområden som berörs av företaget,

5. uppgifter om de ersättningsbelopp som sökanden erbjuder till varje sakägare, om det inte på grund av företagets omfattning bör anstå med sådana uppgifter.

Ansökningen rörande ett företag, vars tillåtlighet kan antas komma under regeringens prövning, skall innehålla uppgifter om de åtgärder som sökanden har vidtagit enligt 11 kap. 7–11 §§ samt om vad som huvudsakligen har förekommit med anledning av dessa åtgärder.

Om företaget avser utförande av ett vattenkraftverk, skall ansökningen innehålla uppgift om det område som enligt sökanden bör utgöra strömfallsfastighet.

20 § En ansökan enligt 13 § första stycket 1 skall innehålla ritningar jämte beskrivning av strömfallets läge och beskaffenhet, uppgift om erbjudna ersättningsbelopp samt övriga upplysningar som behövs för att bedöma ersättningsfrågan.

Till en ansökan enligt 13 § första stycket 6 skall fogas dels ett gravationsbevis rörande den fastighet varifrån rätten till andelskraft skall flyttas över, dels överenskommelser som har träffats med borgenärer med panträtt i fastigheten och andra rättsägare.

21 § Ansökningshandlingarna skall i mål som avses i 13 § första stycket 2–5 och 7–12 ges in i åtta exemplar och i övriga mål i tre exemplar. Om det behövs, får vattendomstolen föreskriva att ytterligare exemplar skall ges in.

Har handlingarna inte getts in i ett tillräckligt antal exemplar eller anser vattendomstolen att de är ofullständiga, skall sökanden föreläggas att avhjälpa bristen. Om sökanden inte fullgör sin skyldighet att ge in ytterligare exemplar, får handlingarna mångfaldigas på sökandens bekostnad. Om

sökanden inte fullgör sin skyldighet att på annat sätt komplettera ansökningen, får ansökningen avvisas.

22 § Upptas ansökningen, skall vattendomstolen utfärda kungörelse om företaget. I kungörelsen skall lämnas en kortfattad redogörelse för ansökningen och på lämpligt sätt anges de fastigheter som kan beröras. Dessutom skall erinras om innehållet i 29 och 40 §§ och anges sista tidpunkt för erinringar enligt 29 §.

Vattendomstolen skall förordna en eller flera lämpliga personer att förvara ett exemplar av handlingarna i målet (aktförvarare). Namn och adress på aktförvarare skall anges i kungörelsen.

I kungörelsen skall vidare tillkännages att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs part, införas i en viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen.

Kungörelsen skall snarast införas i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning. En utskrift av kungörelsen skall vidare sändas till varje sakägare som har angetts i ansökningen eller som på annat sätt är känd för domstolen.

Om ansökningen berör fast egendom som är samfälld för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

23 § Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen skall sändas till kammarkollegiet och fiskeristyrelsen. Om det kan antas att det allmänna fiskeintresset eller något annat allmänt intresse inte berörs av företaget, behöver ansökningshandlingarna dock inte översändas.

Kungörelsen skall även sändas till berörda kommuner samt till länsstyrelsen och till andra statliga myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökningen.

24 § Utskrift av kungörelsen skall delges

1. styrelsen eller någon annan som förvaltar en av ansökningen berörd kanal- eller slussanläggning eller annan allmän farled eller en hamn eller flottled som är allmän,
2. styrelsen för ett av ansökningen berört vattenförbund samt styrelsen eller annan som förvaltar en berörd samfällighet enligt denna lag eller motsvarande äldre bestämmelser,
3. ägaren av en anläggning för tillgodogörande av vattenkraft, om med ansökningen avses ianspråktagande av den tillgodogjorda kraften,
4. ägaren av den strömfallsfastighet från vilken andelskraft tillhandahålls, när fråga är om en ansökan enligt 13 § första stycket 6,
5. innehavaren av det tillstånd som avses med en ansökan enligt 13 § första stycket 10 eller 11.

25 § Kammarkollegiet skall, om det behövs, föra talan i målet för att tillvarata allmänna intressen.

Kommun får föra talan för att tillvarata allmänna intressen inom kommunen.

Fiskeristyrelsen skall, om handlingar översänts till styrelsen enligt 23 §,

yttra sig om vattenföretagets inverkan på det allmänna fiskeintresset samt föreslå de bestämmelser som behövs till skydd för fisket. Om styrelsen finner att yttrande inte kan avges utan undersökning på platsen, skall styrelsen anmäla detta till vattendomstolen, som förordnar om sakkunnigutredning enligt 32 §.

26 § Ägare av fastigheter som berörs av ansökningen skall till vattendomstolen uppge innehavare av servitut, nyttjanderätt eller rätt till elektrisk kraft som har upplåtits i fastigheten. Underlåts detta utan giltigt skäl och uppstår på grund härav skada för sådana sakägare, skall fastighetsägaren ersätta skadan. Fastighetsägarna skall erinras om innehållet i denna paragraf i den kungörelse som avses i 22 § eller på annat lämpligt sätt.

27 § Har en sakägare uppgetts eller på annat sätt blivit känd för vattendomstolen först efter det att kungörelsen har utfärdats och har han inte fört talan i målet, skall han på lämpligt sätt beredas tillfälle att yttra sig. Handläggningen av målet får dock inte uppehållas.

28 § Om det råder tvist om en fastighet som berörs av det i målet avsedda företaget eller av en avsedd åtgärd, har den av de tvistande som innehar fastigheten med äganderättsanspråk rätt att företräda fastigheten i målet, till dess den lagligen vinns från honom.

En ny ägare får inte rubba vare sig överenskommelser som den förre ägaren har ingått eller andra åtgärder som har vidtagits i målet och som är bindande för den förre ägaren. Om den förre ägaren har erhållit meddelanden och kallelser i målet, behövs inte några nya meddelanden till eller kallelser på den nye ägaren.

29 § Erinringar mot ansökningen skall göras i skriftlig inlaga som i tre exemplar ges in till vattendomstolen inom den tid som domstolen har bestämt. Tiden skall vara minst trettio dagar från det att kungörandet skedde. Vattendomstolen är inte skyldig att fästa avseende vid erinringar som görs för sent. Ett exemplar av varje erinringsskrift skall sändas till sökanden.

30 § Den fortsatta förberedelsen av målet är skriftlig eller muntlig.

Vattendomstolen skall under förberedelsen verka för att utredningen i målet får den inriktning och omfattning som är lämplig med hänsyn till målets beskaffenhet. Därvid skall domstolen såvitt möjligt se till att någon onödig utredning inte görs i målet.

31 § Vattendomstolen bestämmer vad en muntlig förberedelse skall avse och vilka parter som skall inställa sig vid denna. Parterna skall kallas till förberedelsen. Kallelsen skall delges parterna eller kungöras i ortstidning. Parter kan föreläggas vid vite att komma tillstädes eller infinna sig personligen.

Vid den muntliga förberedelsen får tredskodom inte meddelas. Parterna får åberopa skrifter som de har gett in. En redogörelse bör lämnas för skrifternas innehåll.

32 § Om det för bedömning av målet behövs någon särskild teknisk utredning eller vidlyftigare värdering, kan vattendomstolen förordna en eller flera sakkunniga att efter förberedande undersökning avge utlåtande i målet.

Sådan undersökning skall verkställas snarast möjligt. Om det behövs med hänsyn till målets beskaffenhet eller ändamålet med undersökningen, skall domstolen på ett lämpligt sätt underrätta parterna om tiden för denna.

33 § Om det är lämpligt, får vattendomstolen uppdra åt en eller flera ledamöter av vattendomstolen att verkställa undersökning på platsen. Parterna skall på lämpligt sätt underrättas om tiden för en sådan undersökning. Vid undersökningen skall protokoll föras.

34 § På begäran av sökanden får vattendomstolen utan huvudförhandling besluta att åtgärder får vidtas för att förebygga eller minska skador eller olägenheter, innan frågan om sådana åtgärder slutligen avgörs. Som villkor gäller att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den ersättning som han kan bli skyldig att betala på grund av åtgärderna.

Beslutet gäller omedelbart, men det kan ändras när förhållandena föranleder det.

35 § Framgår det av ett utlåtande enligt 32 § eller på annat sätt att det sökta vattenföretaget berör fastigheter som inte har angivits i kungörelsen enligt 22 §, skall vattendomstolen med tillämpning av 22 § bereda ägare och innehavare av särskilda rättigheter till sådana fastigheter tillfälle att yttra sig.

Om det är lämpligare, får vattendomstolen kalla sakägarna till huvudförhandlingen i målet. Kallelserna skall senast åtta dagar före huvudförhandlingen delges sakägarna i den ordning som gäller för delgivning av stämning i tvistemål.

36 § När målet är klart för huvudförhandling, skall vattendomstolen bestämma tid och plats för denna. Platsen bestäms med hänsyn främst till att minsta möjliga kostnader uppstår.

Besked om tid och plats för huvudförhandlingen skall i god tid lämnas parterna i den ordning som har bestämts för kallelser till dem. Om anledning till det föreligger, skall i kallelsen lämnas uppgift om de frågor som avses behandlas vid huvudförhandlingen.

Om någon part bör infinna sig personligen vid huvudförhandlingen, skall vattendomstolen förelägga honom detta vid vite. Föreläggandet skall delges.

Huvudförhandling får hållas, även om part uteblir från denna. Tredskodom får dock inte meddelas.

37 § Om vattendomstolen finner att ett mål kan utredas utan förberedelse, får domstolen i kungörelse omedelbart kalla parterna till huvudförhandling i målet. Därvid gäller 22–28 och 32–36 §§ i tillämpliga delar. Huvudförhandlingen får hållas tidigast tre veckor efter det att kungörandet skedde.

38 § I målet skall syn hållas, om det inte är obehövligt.

39 § Ett beslut varigenom en nämndeman har förklarats jävig rubbar inte beslut eller åtgärder av vattendomstolen, som har tillkommit innan jävsinvändningen gjordes och varom övriga ledamöter har varit ense.

40 § Yrkanden om ersättning till följd av det vattenföretag eller den åtgärd som avses med ansökningen samt erinringar i anledning av utlåtande enligt 32 § skall framställas skriftligen eller muntligen senast vid huvudförhandlingen. Vattendomstolen får avvisa senare framställda yrkanden och erinringar, om de inte har föranletts av iakttagelser vid syn eller av andra omständigheter som har förekommit under huvudförhandlingen.

41 § Vid huvudförhandlingens början bör ordföranden eller någon annan ledamot kort redogöra för ansökningen och de yrkanden som har framställts i målet. För utredning av frågor av teknisk beskaffenhet får parterna åberopa ingivna skrifter. En redogörelse skall lämnas för skrifternas innehåll.

Vid en uppskjuten huvudförhandling skall målet återupptas i det skick vari det förelåg vid den tidigare handläggningens slut. Har de ledamöter som vid det senare sammanträdet tjänstgör i domstolen inte deltagit i den tidigare handläggningen, skall dock målet företas till ny huvudförhandling. I den mån det i sådant fall kan antas vara utan betydelse eller skulle medföra oskälig kostnad eller synnerlig olägenhet, behöver bevis som har tagits upp vid tidigare handläggning inte tas upp på nytt.

42 § Om vattendomstolen finner att hinder mot det sökta företaget möter enligt 3 kap. 3 § första stycket men att det föreligger sådana omständigheter som avses i andra stycket nämnda paragraf, skall vattendomstolen med eget yttrande överlämna frågan till regeringens avgörande. Detsamma gäller, om frågan om företagets tillåtlighet enligt 11 kap. 1–3 eller 5 § skall avgöras av regeringen.

43 § Vattendomstolens dom skall grundas på vad som har förekommit vid syn och annan förhandling inför vattendomstolen samt vad handlingarna innehåller.

Domen skall meddelas så snart det kan ske med hänsyn till målets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt. Om inte synnerliga skäl föreligger, skall domen meddelas inom två månader efter det huvudförhandlingen avslutades.

Skyldigheten enligt 17 kap. 9 § sjunde stycket rättegångsbalken att underrätta parterna om innehållet i domen skall anses vara fullgjord genom att ett exemplar av domen hålls tillgängligt hos den eller de aktförvarare som har förordnats.

44 § När på yrkande av någon part den ersättning som tillkommer honom anses böra sättas högre än vad sökanden har föreslagit, får vattendomstolen även beträffande andra parter vidta sådana jämkningar i ersättningsbeloppen som kan behövas för att uppnå likformighet i uppskattningen. Ersättningen får inte sättas lägre än vad sökanden har erbjudit

i målet. Om särskild uppgörelse har träffats mellan parterna, får ersättning dock inte bestämmas annorlunda än som har avtalats.

45 § Om det behövs för tillämpningen av 16 kap. 14 § tredje stycket, skall vattendomstolen uppskatta det värde som en berörd fastighet har utan särskild rättighet som minskar fastighetens värde.

46 § Innan vattendomstolen meddelar en dom om inlösen av en fastighetsdel eller om ersättning för strömfall som skall avstås enligt 2 kap. 8 § och utgör fastighetsdel, skall en karta med beskrivning ha upprättats över området samt dess gränser ha utmärkts i den ordning som gäller för fastighetsbildning.

Innan vattendomstolen meddelar en dom om tillstånd till ett vattenkraftverk, skall domstolen se till att det finns en lämplig fastighet, som ägs av sökanden och med vilken rätten till tillgodogörandet av vattenkraften för framtiden skall vara förenad (strömfallsfastighet).

47 § En dom som innebär att tillstånd lämnas till vattenföretag eller andra åtgärder enligt denna lag skall i förekommande fall innehålla bestämmelser om

1. företagets ändamål, läge, omfattning och tekniska utformning,
2. de områden som får tas i anspråk för företaget och de särskilda tvångsrätter i övrigt som medges sökanden,
3. tillsyn, besiktning och kontroll,
4. strömfallsfastighet,
5. vilka som skall delta i en vattenreglerings- eller bevattningssamfällighet samt varje deltagares andelstal i fråga om kostnaderna för företaget,
6. skyldighet att betala ersättning eller att utföra skadeförebyggande åtgärder samt hur betalningen skall ske,
7. villkor beträffande tillhandahållande av andelskraft och om kostnadsbidrag härför,
8. skyldighet att betala avgifter,
9. villkor i övrigt för att tillgodose allmänna och enskilda intressen,
10. tid inom vilken anspråk i anledning av oförutsedda skador får framställas,
11. tid efter vars utgång omprövning enligt 15 kap. 3 § eller 15 § andra stycket får ske,
12. den förlust av vatten eller annat som tillståndshavare enligt 9 kap. 14 och 15 §§ är skyldig att underkasta sig utan ersättning,
13. rättegångskostnader.

Avser tillståndet arbeten för företaget, skall i domen anges den tid inom vilken arbetena skall vara utförda (arbetstid).

48 § På yrkande av sökanden får vattendomstolen i särskild dom avgöra frågan om företagets tillåtlighet.

Om domstolen funnit att företaget är tillåtligt och om företagets snara genomförande är angeläget, får domstolen i särskild dom meddela tillstånd till de arbeten som behöver utföras.

Meddelas särskild dom, får vattendomstolen förordna att målet i övrigt skall vila till dess domen vunnit laga kraft.

49 § När verkningarna av ett vattenföretag inte kan i ett visst hänseende förutses med tillräcklig säkerhet, får vattendomstolen vid meddelande av tillstånd till företaget skjuta upp frågan om ersättning eller andra villkor i det hänseendet till dess behövlig erfarenhet har vunnits av företagets inverkan.

I samband med uppskovsbeslutet skall vattendomstolen, såvitt angår skada eller förlust som kan antas bli mera kännbar, meddela provisoriska bestämmelser om ersättning eller skadeförebyggande åtgärder.

Den uppskjutna frågan skall avgöras så snart det kan ske. Ersättningen får därvid inte bestämmas till lägre belopp än vad som har bestämts provisoriskt.

Då målet har uppskjutits i viss del, skall vattendomstolen som villkor för att tillståndet till företaget skall få tas i anspråk föreskriva att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den slutliga ersättningen samt för den ersättning som bestämts provisoriskt och som inte skall betalas innan tillståndet tas i anspråk.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981: 130) gäller inte ersättningsanspråk som omfattas av ett uppskovsbeslut.

50 § När det finns skäl till det, får vattendomstolen förordna att tillståndet till ett vattenföretag eller till en annan åtgärd enligt denna lag får tas i anspråk även om domen därom inte har vunnit laga kraft. Som villkor skall föreskrivas att sökanden hos länsstyrelsen ställer säkerhet för den ersättning som kan komma att utgå, om domstolens dom ändras.

Om sökanden, sedan tillstånd till ett vattenföretag eller till en annan åtgärd enligt denna lag har meddelats, åläggs skyldighet att förebygga eller minska skador eller att betala ersättning, får vattendomstolen förordna att domen skall gå i verkställighet som om den hade vunnit laga kraft.

Överklagas en dom som avses med ett förordnande enligt första eller andra stycket, får vattenöverdomstolen undanröja förordnandet, innan talan mot domen i övrigt prövas.

Förfarandet vid vattendomstolarna i stämningsmål

51 § Talan i stämningsmål väcks genom stämning.

52 § Förberedelsen är skriftlig eller muntlig.

Kallelser och andra meddelanden till parterna skall delges.

53 § Vattendomstolen får avgöra målet utan huvudförhandling, om parterna inte har begärt någon sådan och deras inställelse inte behövs för utredningen i målet. Om målet avgörs utan huvudförhandling i annat fall än som avses i 42 kap. 18 § rättegångsbalken, skall vattendomstolen ha den sammansättning som anges i 3 § första stycket i detta kapitel.

Har domstolen beslutat att målet skall avgöras utan huvudförhandling och är det inte uppenbart att parterna redan har slutfört sin talan, skall de få tillfälle till detta.

Beträffande föreläggganden för parterna att inställa sig vid muntlig förberedelse eller vid huvudförhandling och om parts utevaro från ett sådant sammanträde gäller rättegångsbalkens bestämmelser rörande en sak, varom förlikning inte är tillåten.

54 § I fråga om förfarandet i stämningsmål gäller i övrigt bestämmelserna om ansökningsmål i 31 § andra stycket, 32 och 33 §§, 36 § första stycket, 38, 39 och 41 §§, 43 § första och andra styckena samt 46 § första stycket.

I mål enligt 14 § 6 gäller också 45 och 50 §§. Om det i ett sådant mål är fråga om arbete för att förebygga eller minska skador eller olägenheter till följd av ett företag enligt denna lag, gäller även 34 §.

55 § Om svaranden för att bemöta käromålet gör en ansökan hos vattendomstolen enligt 13 § första stycket 3 eller 4 eller om ändrade bestämmelser om vattentappning enligt 13 § första stycket 10, handläggs målet i dess helhet som ett ansökningsmål, om inte målet med stöd av 13 § andra stycket ändå behandlas som ett stämningsmål.

Har vattendomstolen i stämningsmål eller enligt handräckningslagen (1981: 847) eller länsstyrelsen enligt 21 kap. 3 § denna lag beslutat om borttagande eller ändring av en vattenanläggning och görs en ansökan som avses i första stycket, får vattendomstolen i ansökningsmålet bestämma att beslutet inte får verkställas innan målet har blivit slutligt avgjort eller vattendomstolen förordnar annat. Sökanden skall ställa säkerhet för kostnader och skador.

Förfarandet vid vattendomstolarna i förrättningsmål

56 § Har förrättningsmannens beslut inte överklagats på föreskrivet sätt eller inom rätt tid, skall klagomålen omedelbart avvisas av vattendomstolen. Har besvärsinlagan före besvärstidens utgång inkommit till förrättningsmannen, skall den omständigheten att inlagan först efter utgången av nämnda tid inkommit till domstolen inte föranleda att talan avvisas.

57 § Vid besvärsinlagan skall fogas två avskrifter av inlagan och därtill hörande handlingar. Behöver domstolen för delgivning eller därmed jämförliga åtgärder ytterligare avskrifter, är klaganden skyldig att tillhandahålla dem. Är avskrifter inte tillgängliga när de behövs, får domstolen ombesörja dem på klagandens bekostnad.

58 § Upptas besvären av vattendomstolen, skall domstolen sända ett exemplar av besvärshandlingarna till den eller de aktförvarare som har förordnats vid förrättningen samt utfärda kungörelse om besvären.

I kungörelsen skall uppges

att ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,

att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs dem, införas i en viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen eller aktförvararna,

att skriftlig förklaring över besvären skall ha inkommit till vattendomstolen inom den tid, minst trettio dagar från det att kungörandet skedde, som vattendomstolen bestämt.

Om det är lämpligt, skall vattendomstolen i kungörelsen kalla till huvudförhandling i målet.

59 § Kungörelsen skall snarast införas i ortstidning. Om företaget är av mindre omfattning och berör endast en viss eller vissa sakägare, får kungö-

relsen ersättas av ett meddelande till varje sakägare med samma innehåll som kungörelsen skulle ha haft. Meddelandet skall delges.

En utskrift av kungörelsen eller meddelandet skall tillställas den eller de aktförvarare som har förordnats.

Om besvär som har anförts av en enskild sakägare berör allmänna intressen, skall utskrifter av kungörelsen eller meddelandet sändas till de myndigheter som anges i 23 §. Dessutom skall ett exemplar av besvärshandlingarna sändas till kammarkollegiet och, om det allmänna fiskeintresset berörs, till fiskeristyrelsen.

Om talan förs mot en ägare av en fastighet eller en innehavare av en särskild rättighet till en fastighet och fastigheten inte har angivits i någon kungörelse under förrättningen, skall besvären och en utskrift av kungörelsen eller meddelandet om dessa delges ägaren eller rättighetshavaren.

60 § För behandling av rättegångsfrågor eller någon del av saken som får avgöras särskilt får huvudförhandling utsättas, fastän målets beredande i övrigt inte har avslutats.

61 § Vattendomstolen får avgöra målet utan huvudförhandling, om huvudförhandling kan antas sakna betydelse för prövningen och ingen part har begärt en sådan förhandling eller om domstolen finner det uppenbart att talan är ogrundad. Vattendomstolen är därvid domför utan nämndemännen.

För prövning som inte avser själva saken fordras inte huvudförhandling.

Har domstolen beslutat att målet skall avgöras utan huvudförhandling och är det inte uppenbart att parterna redan har slutfört sin talan, skall de få tillfälle till detta.

62 § Vattendomstolens avgörande av saken sker genom dom. Annat avgörande av domstolen träffas genom beslut.

63 § Om en ändring i förrättningsmannens beslut lämpligen bör göras av förrättningsmannen, får domstolen visa förrättningen åter till denne. Domstolen får meddela bestämmelser till ledning för hur ändringen skall ske.

64 § I fråga om förfarandet i förrättningsmål gäller i övrigt bestämmelserna om ansökningsmål i 30–33, 36, 38, 39, 41–43 och 45 §§, 46 § första stycket samt 47–50 §§.

Rättegången i vattenöverdomstolen

65 § Vattendomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos vattenöverdomstolen. I stället för de tider som föreskrivs i 50 kap. 1 och 2 §§ samt 52 kap. 1 § rättegångsbalken gäller för vadeanmälan och anslutningsvad två veckor, för anförande av besvär tre veckor samt för fullföljd av vad fyra veckor.

66 § Om vattendomstolen i samband med en dom, som innefattar tillstånd till ett vattenföretag, inte har meddelat förordnande enligt 50 § första stycket, gäller beträffande överklagande i denna del 49 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken.

67 § Vattendomstolens beslut i överklagade frågor som avses i 12 kap. 37 § första stycket 1 och 3 samt fjärde stycket får inte överklagas.

Vattendomstolens beslut i frågor som avses i 34 § överklagas särskilt genom besvär. Beslut i fråga som avses i 55 § andra stycket får överklagas endast i samband med överklagande av dom eller slutligt beslut i ansökningsmålet.

68 § Har i ett ansökningsmål, vari kungörelse enligt 22 § har utfärdats, sökanden överklagat vattendomstolens dom eller beslut, får vattenöverdomstolen i stället för att förordna om delgivning med motparterna besluta att ett exemplar av vade- eller besvärsinlagan med därvid fogade handlingar skall översändas till den eller de aktförvarare som har förordnats av vattendomstolen samt utfärda kungörelse om överklagandet.

I kungörelsen skall uppges

att ett exemplar av handlingarna i målet hålls tillgängligt hos aktförvararen eller aktförvararna,

att kallelser och andra meddelanden i målet till parterna skall, om de inte särskilt tillställs någon part, införas i en viss eller vissa ortstidningar samt hållas tillgängliga hos aktförvararen eller aktförvararna,

att skriftligt genmäle eller skriftlig förklaring skall ha inkommit till vattenöverdomstolen inom den tid, minst tre veckor från det att kungörandet skedde, som vattenöverdomstolen bestämt.

Kungörelsen skall införas i den eller de ortstidningar som vattendomstolen har bestämt för meddelanden i målet.

Första–tredje styckena gäller också i förrättningsmål, vari kungörelse enligt 58 § har utfärdats, oavsett om sökanden eller någon annan har klagat.

Då föreskrifterna i denna paragraf har iakttagits, skall delgivning anses ha skett.

69 § Vademål får avgöras av vattenöverdomstolen utan huvudförhandling, om den skulle sakna betydelse för prövningen. Om parterna på ömse sidor har begärt huvudförhandling, skall den äga rum, om den inte uppenbarligen skulle vara utan betydelse.

Vid huvudförhandling får utredningen läggas fram genom vattenöverdomstolens försorg i den omfattning som domstolen bestämmer.

Om vattenöverdomstolen i ett överklagat ansöknings- eller förrättningsmål finner att vite eller annan påföljd för utevaro bör föreläggas någon part, får föreläggandet inte tillkännages parten genom kungörelse som avses i 68 § utan det skall delges parten.

70 § Om det är lämpligt, får vattenöverdomstolen uppdra åt en eller flera ledamöter av domstolen att verkställa undersökning på platsen. Parterna skall på lämpligt sätt underrättas om tiden för undersökningen. Vid denna skall protokoll föras.

En utredning som ett vattenrättsråd har verkställt beträffande en fråga av teknisk beskaffenhet får inte läggas till grund för vattenöverdomstolens dom eller beslut utan att parterna har beretts tillfälle att yttra sig över utredningen. Detta gäller dock inte, om utredningen i endast oväsentlig mån avviker från vad som har framkommit tidigare i målet.

71 § I fråga om rättegången i vattenöverdomstolen gäller i övrigt 32, 42, 43 och 45–50 §§.

Rättegången i högsta domstolen

72 § Vattenöverdomstolens domar eller beslut får, om inte annat är föreskrivet, överklagas hos högsta domstolen.

I fråga om rättegången i högsta domstolen gäller bestämmelserna om rättegången i vattenöverdomstolen i 68, 69 och 71 §§.

14 kap. Särskilda bestämmelser om utrivning m. m.

1 § Görs ansökan om tillstånd att riva ut en vattenanläggning i ytvatten, skall tillstånd till utrivningen lämnas, om inte förordnande meddelas enligt 2 §.

2 § I stället för att lämna tillstånd att riva ut en vattenanläggning i ytvatten får vattendomstolen på begäran av ägaren av en fastighet som skulle skadas av utrivningen förordna att skyldigheten att underhålla anläggningen och att fullgöra vad som i övrigt åligger anläggningens ägare skall för framtiden, till dess något annat bestäms, övergå på fastighetsägaren.

Till skydd för allmänna intressen kan efter åtagande sådant förordnande också meddelas för staten, en kommun eller ett vattenförbund.

Förordnande får inte meddelas, om det kan antas att fastighetsägaren inte kan fullgöra skyldigheterna eller om det med hänsyn till sökanden eller till allmänna intressen kan anses mera angeläget att anläggningen rivs ut.

¬ Om ägaren vållas skada av att anläggningen bibehålls, skall den som övertar ansvaret för anläggningen utge skälig ersättning för skadan.

3 § Anläggningar för en allmän flottled som är avlyst får bortskaffas efter tillstånd av vattendomstolen. Sådant tillstånd får ges till

1. staten, en kommun eller ett vattenförbund,
2. förvaltare som avses i 82 a § lagen (1919: 426) om flottning i allmän flottled samt
3. den som kan lida men av att anläggningarna bibehålls.

Den som får tillstånd att bortskaffa en anläggning får fritt förfoga över denna.

Om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas av anläggningarnas bortskaffande, behövs inte något tillstånd av vattendomstolen. Om en förvaltare har utsetts enligt 82 a § lagen om flottning i allmän flottled, fordras dennes medgivande till åtgärden.

Vill en fastighetsägare, vars fastighet skulle skadas av att en anläggning i flottleden bortskaffas, överta anläggningen kan vattendomstolen förordna härom. Ett sådant förordnande kan meddelas också för den som vill använda anläggningen för ett vattenföretag eller för staten, en kommun eller ett vattenförbund till skydd för allmänna intressen.

4 § Om en fastighet, vars ägare övertagit underhållsskyldighet enligt 2 § första stycket eller en anläggning enligt 3 § fjärde stycket första meningen,

övergår till ny ägare, svarar denne för de skyldigheter som följer av övertagandet.

Övertagandet skall antecknas i fastighetsboken.

5 § Om fara för allmänna eller enskilda intressen kan uppkomma genom att en anläggning för bortledande av grundvatten helt eller delvis tas ur bruk, skall anläggningens ägare inhämta vattendomstolens besked på vilka villkor det får ske.

Medför en åtgärd som avses i första stycket skada på annans egendom genom bestående ändring i vattenförhållandena, skall skälig ersättning härför utgå.

15 kap. Tillstånds giltighet, omprövning m. m.

Verkan av domar i ansökningsmål

1 § Om en dom som har meddelats i ett ansökningsmål enligt 13 kap. 13 § första stycket avser tillstånd till ett vattenföretag eller till någon annan åtgärd enligt denna lag och domen har vunnit laga kraft, gäller tillståndet mot alla, såvitt avser frågor som enligt denna lag är att bedöma i sådant mål. Avser tillståndet utförandet av en anläggning, innefattar det rätt att bibehålla anläggningen. Med stöd av 2 kap. 9 § eller bestämmelser i detta kapitel kan dock ett tillstånd begränsas eller förenas med ändrade eller nya villkor eller förklaras förverkat.

Med tillstånd avses i detta kapitel även godkännande av arbeten enligt 4 kap. 4 § och lagligförklaring enligt 4 kap. 5 §.

2 § Tillståndet förfaller, om tillståndshavaren inte iakttar de bestämmelser om arbetstid som har meddelats i tillståndsdomen.

Om tillståndshavaren visar att han har giltigt skäl för dröjsmålet eller att synnerliga olägenheter skulle uppstå om tillståndet förfaller, kan vattendomstolen förlänga tiden med högst tio år. Ansökan om förlängning skall göras innan den föreskrivna tiden har gått ut.

3 § För att tillgodose allmänna intressen får vattendomstolen företa omprövning av villkoren för ett tillstånd och därvid föreskriva ändrade eller nya villkor. Omprövningen får inte ske förrän efter utgången av en tid som domstolen bestämmer vid meddelandet av tillståndet, minst tio år och högst trettio år från det tillståndsdomen vinner laga kraft. Omprövning för att tillgodose sådana allmänna intressen som berörs av väsentliga ändringar i vattenförhållandena får dock ske redan före utgången av den bestämda tiden.

Vattendomstolen skall i omprövningsdomen bestämma när de ändrade eller nya villkoren skall börja tillämpas. När omprövning sker efter utgången av den vid meddelandet av tillståndet bestämda tiden, skall också bestämmas efter vilken tid, minst tio och högst trettio år, förnyad omprövning får ske.

4 § Om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket enligt 3 kap. 11 § eller 10 kap. 5 § är mindre ändamålsenliga, får vattendomstolen meddela ändrade bestämmelser.

5 § Om tillståndshavaren åsidosätter ett villkor i en tillståndsdom och avvikelsen är betydande, får vattendomstolen förklara tillståndet förverkat. Avser tillståndet verksamheten vid en vattenanläggning, får vattendomstolen också förklara rätten att bibehålla vattenanläggningen förverkad.

Har underhållet av en vattenanläggning allvarligt försummats, får vattendomstolen förklara rätten att bibehålla anläggningen förverkad.

Om ett tillstånd att inverka på vattenförhållandena inte har utnyttjats under en längre tid och det kan antas att tillståndet inte heller kommer att utnyttjas, får vattendomstolen förklara tillståndet förverkat. Därvid får vattendomstolen också förklara rätten att bibehålla den vattenanläggning varmed inverkan på vattenförhållandena sker förverkad.

6 § I samband med ett förverkandebeslut enligt 5 § som avser en vattenanläggning skall vattendomstolen ålägga den som är ansvarig för underhållet av anläggningen att riva ut den och att vidta de åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skador genom utrivningen.

I stället för åläggande enligt första stycket får vattendomstolen medge någon annan vars rätt är beroende av utrivningen eller, till skydd för allmänna intressen, staten, en kommun eller ett vattenförbund att riva ut anläggningen på den underhållsskyldiges bekostnad. Domstolen får också, under de förutsättningar som anges i 14 kap. 2 §, medge att anläggningen bibehålls och att underhållsskyldigheten övergår på en fastighetsägare eller på staten, en kommun eller ett vattenförbund. Därvid äger 14 kap. 2 § fjärde stycket och 4 § motsvarande tillämpning.

7 § Ansökan om prövning som avses i 3–5 §§ görs av kammarkollegiet.

8 § Efter ansökan av tillståndshavaren får vattendomstolen upphäva eller ändra andra bestämmelser i en tillståndsdom än som avser storleken av ersättnings belopp.

9 § Vattendomstolen kan fastställa ändrade eller nya bestämmelser om innehållande och tappning av vatten efter ansökan av annan än tillståndshavaren, om han vill utnyttja vattenkraften i sitt strömfall bättre, eller efter ansökan av en kommun eller ett vattenförbund som vill tillgodose den allmänna miljövården eller hälsovården eller främja fisket. Till förmån för allmänna farleder, allmänna hamnar, allmänna flottleder, bevattnings- och markavvattningssamfälligheter samt avloppsföretag kan sådana bestämmelser fastställas på ansökan av huvudmannen.

10 § I frågor som avses i 3, 4, 8 och 9 §§ gäller, om inte annat är särskilt föreskrivet, i tillämpliga delar vad som stadgas om utförande av vattenföretag.

Vid omprövning enligt 3 eller 4 § får sådana villkor inte föreskrivas som medför att ändamålet med företaget inte kan tillgodoses eller att förutsättningarna för detta rubbas avsevärt. Villkoren får inte heller för tillståndshavaren, mottagare av andelskraft eller andra som har inrättat sig efter företaget medföra kostnader som står i missförhållande till de fördelar från allmän synpunkt som kan vinnas. Hänsyn skall vid omprövningen tas till

vad tillståndshavaren enligt tidigare omprövningsdomar har fått underkasta sig till förmån för allmänna intressen.

Om regeringen i samband med prövningen av ett vattenföretag har föreskrivit att ett visst villkor skall gälla för ett tillstånd, får vattendomstolen vid omprövningen inte avvika väsentligt från villkoret utan att regeringen har medgivit det.

11 § Ett tillstånd till vattentäkt får omprövas av vattendomstolen efter ansökan av den som driver en annan vattentäkt som är beroende av samma vattentillgång eller av den som söker tillstånd till en sådan vattentäkt. Därvid äger vad som i 3 kap. 8 § föreskrivs om jämkning av företagen eller företräde åt det ena företaget motsvarande tillämpning.

12 § På ansökan av kammarkollegiet eller den avgiftsskyldige får vattendomstolen föreskriva den ändring av en bygdeavgift eller en allmän fiskeavgift som kan behövas med hänsyn till erfarenheterna av företagets verkningar eller till bestående hinder att utnyttja företaget i den avsedda omfattningen.

Frågan om ändring av en sådan avgift får även tas upp till prövning i samband med en omprövning enligt 3, 4, 8, 9 eller 11 §.

13 § En omprövningsdom har samma verkan som en tillståndsdom.

Verkan av beslut efter förrättning

14 § Sedan ett tillståndsbeslut eller annat beslut av förrättningsmannen har vunnit laga kraft, får det verkställas.

I fråga om tillstånd till markavvattningsföretag och omprövning äger 1–10 och 13 §§ motsvarande tillämpning. Omprövning enligt 3, 4, 8 och 9 §§ skall dock ske vid en ny förrättning. Länsstyrelsen förordnar om sådan förrättning efter ansökan.

Ändrade förhållanden i samfälligheter

15 § Om en dom eller ett beslut enligt 3–6, 8, 9, 11 eller 14 § inverkar på frågan om en samfällighets fortsatta bestånd, kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får meddelas de ändrade bestämmelser som behövs.

Inträder, sedan en samfällighet har bildats enligt denna lag, i andra fall än som avses i första stycket ändrade förhållanden som i inte ringa mån inverkar på frågan om sättet för företagets utförande, kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen mellan dem, får frågan på ansökan av en deltagare omprövas av vattendomstolen eller, såvitt avser en markavvattningssamfällighet, vid en ny förrättning. Även utan att sådana förhållanden har inträtt, får en omprövning äga rum, om någon vill ansluta sig som deltagare eller i det tidigare avgörandet har föreskrivits att frågan får omprövas efter en viss tid och denna tid har gått ut.

Vid omprövningen gäller bestämmelserna om utförande av vattenföretag i tillämpliga delar.

Den som inträder som deltagare i en bestående samfällighet skall åläggas att i skälig utsträckning ersätta de övriga deltagarna deras kostnader som nedlagts i gemensamma anläggningar. Vad som sagts nu gäller också när andelstalet höjs för en deltagare som ingår i en samfällighet.

16 § En överenskommelse om att någon skall inträda i eller utträda ur en samfällighet enligt denna lag, att en deltagares andelstal skall ändras eller att samfälligheten skall upphöra har samma verkan som en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut, om överenskommelsen på ansökan av en deltagare godkänns av vattendomstolen eller, om överenskommelsen träffas under en förrättning, av förrättningsmannen. Ett sådant godkännande får inte lämnas om det är uppenbart att överenskommelsen strider mot denna lag.

Oförutsedda skador

17 § Om ett vattenföretag eller en vattenanläggning, som har utförts i enlighet med ett tillstånd enligt denna lag, medför skador som inte förutsågs av vattendomstolen eller förrättningsmannen när tillståndet meddelades, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning enligt 9 kap. 1–10 §§.

Om fråga är om betydande skador för enskild eller för något allmänt intresse, får begäras sådana ändringar på företagarens bekostnad av vattenföretaget eller vattenanläggningen som, utan att medföra skador för tredje man eller väsentliga olägenheter för tillståndshavaren, är ägnade att förebygga eller minska framtida skador. I fråga om allmänna intressen förs talan av kammarkollegiet eller kommunen.

Anspråk på grund av oförutsedda skador skall för att få tas upp till prövning anmälas till vattendomstolen inom fem år eller den längre tid, högst tjugo år, som kan ha bestämts i samband med tillståndet. Tiden räknas från utgången av den av domstolen eller förrättningsmannen bestämda arbetstiden.

Bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) gäller inte anspråk enligt denna paragraf.

18 § Anmälan som avses i 17 § skall vara skriftlig och ges in till vattendomstolen i tre exemplar. Ett exemplar skall delges tillståndshavaren.

Anspråket prövas före eller efter utgången av den tid som gäller för anmälan. Beträffande förfarandet gäller vad som stadgas om förfarandet i stämningsmål. Därjämte tillämpas 13 kap. 45 § och 50 § andra och tredje styckena.

Fastställande av bestämmelser om vattentappning och vattentäkter

19 § Saknas bestämmelser om innehållande eller tappning av vatten beträffande ett vattenföretag eller bestämmelser om nyttjandet av en vattentäkt eller är meddelade bestämmelser ofullständiga, får vattendomstolen på talan av den som lider skada genom de rådande förhållandena fastställa sådana bestämmelser som är ägnade att för framtiden förebygga eller minska skador. Bestämmelserna får inte ändra vad som lagligen kan gälla och inte heller skada tredje mans rätt.

16 kap. Betalning av ersättning, tillträde m. m.

1 § Löseskilling och intrångsersättning enligt 9 kap. som skall utgå på en gång betalas genom nedsättning hos länsstyrelsen i det län där fastigheten är belägen.

Om ersättningen avser fastigheter i olika län, skall nedsättningen ske hos den länsstyrelse som domstolen eller förrättningsmannen bestämmer.

2 § Nedsättning enligt 1 § skall inte ske, om fastigheten inte svarar för någon beviljad eller sökt inteckning eller om de borgenärer som har panträtt i fastigheten har medgivit att ersättningen betalas ut till den ersättningsberättigade. Om fastigheten besväras av gemensam inteckning, gäller vad som har sagts nu endast om det dessutom föreligger sådana medgivanden från fastighetsägare och fordringshavare som i 22 kap. 11 § jordabalken föreskrivs för relaxation. Medgivande behövs dock inte av den för vars rätt domstolens eller förrättningsmannens avgörande är väsentligen utan betydelse.

3 § I beslut om löseskilling eller intrångsersättning skall anges i vad mån nedsättning skall ske.

4 § Ersättning som inte skall nedsättas betalas till den ersättningsberättigade. Om ersättningen avser mark som skall lösas, åligger det den ersättningsskyldige att hos länsstyrelsen i det län där fastigheten är belägen anmäla och därvid styrka att ersättningen har betalats. Om ersättningen avser fastigheter i olika län, skall anmälan göras hos den länsstyrelse som domstolen eller förrättningsmannen bestämmer.

5 § Bestämmelserna i 1–4 §§ gäller även provisorisk ersättning som har bestämts med stöd av 13 kap. 49 § andra stycket.

6 § Vid nedsättning eller anmälan skall den ersättningsskyldige till länsstyrelsen ge in domen eller beslutet samt lagakraftbevis och vid nedsättning dessutom gravationsbevis för fastigheten. Om det inte sker, skall länsstyrelsen anskaffa handlingarna på den ersättningsskyldiges bekostnad.

7 § Ersättning för mark som löses skall betalas och anmälan enligt 4 § skall ske inom sex månader från det att såväl tillståndsfrågan som ersättningsfrågan har avgjorts slutligt. Ersättning som inte avser mark som löses och som har fastställts att utgå på en gång skall betalas inom två år från samma tid. Om den ersättningsskyldige inte iakttar vad som har sagts nu, förlorar han den rätt som han har förvärvat gentemot den ersättningsberättigade.

Tidsfristerna får förkortas eller förlängas när parterna är ense om det eller om det finns särskilda skäl för det.

8 § Inlösen av mark är fullbordad när den ersättningsskyldige har fullgjort vad som åligger honom enligt 1 eller 4 §.

9 § Den ersättningsskyldige får genast tillträda egendomen när inlösen är fullbordad enligt 8 §. Om förutom löseskilling eller intrångsersättning annan ersättning har bestämts till följd av avståendet, får dock tillträde inte ske förrän även denna ersättning har betalats.

Tillstånd att på annat sätt än genom inlösen ta någon annans egendom i anspråk eller att vidta åtgärder som medför skada för någon annan får utnyttjas när den ersättningsskyldige har betalat den ersättning som har bestämts.

Om det är påkallat med hänsyn till den ersättningsberättigades förhållanden, skall bestämmas skäligt uppskov med tillträdet eller med utförandet av åtgärden.

10 § Om en del av en fastighet inlöses, sker ändringen i fastighetsindelningen när inlösen är fullbordad enligt 8 §.

Sådana särskilda rättigheter till en fastighet som har tillkommit genom frivilliga upplåtelser upphör när inlösen av fastigheten eller av sådan del därav som berörs av rättigheten är fullbordad enligt 8 §, om inte domstolen eller förrättningsmannen har förordnat att rättigheten skall bestå. Ett sådant förordnande får meddelas endast om det uppenbarligen är utan betydelse för den rätt som tillkommer borgenärer med panträtt i fastigheten.

Andra särskilda rättigheter till fastigheten än som anges i andra stycket består efter inlösen, om inte något annat har förordnats av domstolen eller förrättningsmannen.

Genom inlösen upphör den lösta egendomens ansvar för fordran. Detta gäller dock inte fordran som har förmånsrätt enligt 6 § 1 förmånsrättslagen (1970: 979).

11 § Om ersättningen till följd av ett vattenföretag eller annan åtgärd har bestämts slutligt först efter det att tillståndet har tagits i anspråk, skall den del av ersättningen som överstiger vad som fastställts tidigare betalas och anmälan enligt 4 § göras inom en månad från det ersättningen bestämdes slutligt. Detsamma gäller ersättning som har bestämts i samband med godkännandet av ett vattenföretag som redan har utförts.

Om den slutligt fastställda ersättningen inte överstiger den ersättning som tidigare har fastställts och nedsättnings- eller anmälningsskyldighet annars skulle ha förelegat, skall den ersättningsskyldige anmäla ersättningsbeslutet hos länsstyrelsen sedan detta har vunnit laga kraft.

12 § På sådan ersättning som avses i 11 § första stycket utgår ränta enligt 5 § räntelagen (1975: 635) från den dag marken tillträddes eller vattenföretaget eller åtgärden utfördes, om inte något annat följer av andra stycket. Om betalningen inte sker i rätt tid, utgår ränta enligt 6 § räntelagen för tiden efter det dröjsmålet inträdde. Inlösen fullbordas utan hinder av att ränta inte betalas.

På ersättning som avser oförutsedd skada utgår ränta enligt 6 § räntelagen från den dag ersättningsanspråket framställdes vid vattendomstolen.

Om den ersättningsskyldige försummar att betala sådan ersättning enligt 11 § första stycket som skall betalas genom nedsättning, skall länsstyrelsen på begäran av den som är berättigad till ersättningen eller del därav söka verkställighet av den dom eller det beslut, varigenom ersättningen bestämts.

13 § Medel som har satts ned eller tagits ut skall länsstyrelsen utan dröjsmål sätta in i bank mot ränta.

14 § Nedsatta eller uttagna medel jämte upplupen ränta skall länsstyrelsen betala ut till den som har rätt till medlen.

Vid utbetalningen av medel som har satts ned enligt beslut av domstolen

eller förrättningsmannen skall bestämmelserna om fördelning av köpeskilling för fast egendom som har sålts på exekutiv auktion tillämpas med de avvikelser som anges i tredje stycket. Om rätt för innehavare av pantbrev att avstå från sin rätt till betalning och om verkan därav finns särskilda bestämmelser.

Om fastigheten är besvärad av en inteckning och dessutom av en särskild rättighet som minskar fastighetens värde och har sämre rätt än inteckningen, skall den borgenär som har panträtt på grundval av inteckningen få betalning som om fastigheten inte besvärades av rättigheten, i den mån det behövs för att han skall få full betalning för sin fordran. Ersättningen för rättigheten skall minskas i motsvarande mån.

15 § Sammanträde för fördelningen skall hållas så snart det kan ske. Kallelser till sammanträdet skall minst två veckor i förväg sändas till fastighetsägaren, andra sakägare och kända innehavare av panträtt. De skall i kallelsen uppmanas att anmäla sina anspråk senast vid sammanträdet. Om det finns särskilda skäl för det, skall en kungörelse om sammanträdet minst två veckor i förväg också föras in i Post- och Inrikes Tidningar.

16 § När inlösen av mark är fullbordad, skall det antecknas i fastighetsboken.

17 § Om det råder tvist om bättre rätt till ersättning, skall ersättningen nedsättas hos länsstyrelsen, även om nedsättning inte behövs enligt 1 §. Bestämmelserna i 13–15 §§ skall tillämpas i fråga om sådan ersättning.

18 § Ersättningsbelopp som har betalats får inte till någon del återkrävas. Vad som sagts nu gäller inte, om det tillstånd som föranlett beslutet om ersättning upphävs på talan av den ersättningsberättigade.

19 § Om en borgenär som har panträtt i en fastighet gör förlust på grund av att ersättning inte har bestämts eller har blivit för låg och ersättningens belopp på grund av överenskommelse mellan den ersättningsskyldige och sakägaren eller av någon annan anledning inte har prövats av domstolen eller förrättningsmannen, är borgenären berättigad till ersättning av den ersättningsskyldige mot avskrivning på fordringshandlingen. Rätt till ersättning föreligger också för förlust till följd av att överenskommelse har träffats om ersättning i annat än pengar eller om att skadeförebyggande åtgärder skall utföras.

20 § Vad i detta kapitel sägs om fastighet gäller i tillämpliga delar också tomträtt.

17 kap. Underhåll m. m.

1 § Den som äger en vattenanläggning är skyldig att underhålla den så att det inte uppkommer skada för allmänna eller enskilda intressen genom ändringar i vattenförhållandena. Om vattenanläggningen med stöd av en särskild rättighet utförts på annans mark och äganderätten till anläggning-

en övergått till markägaren till följd av att rättigheten upphört, kvarstår dock underhållsskyldigheten för den som var rättighetshavare.

Den som enligt 8 kap. 2 § har medgivits rätt att använda någon annans vattenanläggning är jämte ägaren skyldig att underhålla anläggningen, om inte vattendomstolen bestämt något annat.

I 14 kap. 2 § och 15 kap. 6 § finns bestämmelser om överflyttning av underhållsskyldigheten.

2 § Vattenföretag som inverkar på vattenförhållandena skall drivas så att de inte i onödan skadar allmänna eller enskilda intressen.

3 § Den som är skyldig att underhålla en vattenanläggning har rätt att nyttja annans mark för arbeten eller åtgärder som behövs för att underhållsskyldigheten skall kunna fullgöras. Den underhållsskyldige skall betala ersättning för skada och intrång.

18 kap. Tillsyn och besiktning

Tillsyn

1 § Tillsyn över vattenföretag och vattenanläggningar utövas av länsstyrelsen.

Om särskilda skäl föreligger, får i en tillståndsdom eller ett tillståndsbeslut förordnas att någon annan myndighet än länsstyrelsen skall, jämte länsstyrelsen, utöva tillsyn i visst hänseende.

2 § Företagaren är skyldig att på begäran av tillsynsmyndighet lämna de upplysningar om vattenföretaget eller vattenanläggningen som behövs för tillsynen.

Länsstyrelsen får förelägga företagaren att utföra de undersökningar som behövs för tillsynen. Om särskilda skäl föreligger, får länsstyrelsen härvid föreskriva att en undersökning skall utföras av någon annan än företagaren och utse någon att utföra undersökningen.

I beslut om föreläggande enligt andra stycket får länsstyrelsen utsätta vite.

Besiktning

3 § I tillståndsdom och tillståndsbeslut får föreskrivas att en vattenanläggning skall besiktas, sedan företaget har utförts.

Besiktningsman förordnas av länsstyrelsen efter anmälan av företagaren.

4 § Efter ansökan av ägaren till en vattenanläggning eller av någon vars rätt berörs av anläggningen kan länsstyrelsen förordna en besiktningsman för att utreda om anläggningen har tillkommit i laga ordning eller är av laga beskaffenhet.

5 § Besiktningsmannen skall föra protokoll över vad som har förekommit vid besiktning enligt 3 eller 4 §. Protokollet skall inges till länsstyrelsen och, såvitt avser besiktning enligt 4 §, i avskrift tillhandahållas den som

har ansökt om besiktningen. Om besiktningsmannen finner att avvikelser har gjorts från vad som har föreskrivits i tillståndsdomen eller tillståndsbeslutet, skall han ange om avvikelserna enligt hans uppfattning kan skada allmänna eller enskilda intressen.

Rätt till tillträde m. m.

6 § För att utöva tillsyn enligt denna lag har tillsynsmyndighet rätt att få tillträde till vattenanläggningar samt att utföra undersökningar inom områden som berörs av vattenföretaget. Samma rätt tillkommer dem som skall utföra undersökningar som avses i 2 § andra stycket andra meningen samt besiktningsmän.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att tillsynen eller besiktningen skall kunna verkställas.

7 § Den som är beroende av hur ett vattenföretag drivs, allmän åklagare och tjänsteman vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har rätt att få tillträde till platser för vattenståndsmätare, vattenmätare eller observationsrör samt att ta del av anteckningar som företagaren har ålagts att föra rörande vattenstånd, vattnets avrinning eller tillgodogjorda vattenmängder.

Tillfälle skall beredas statlig fiskeritjänsteman och av fiskeristyrelsen förordnad tillsynsman att utöva tillsyn över att villkor till skydd för fisket fullgörs.

Tystnadsplikt

8 § De som har deltagit i tillsyn eller besiktning eller har utfört sådana undersökningar som avses i 2 § andra stycket andra meningen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad de därvid har erfarit om affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980: 100).

19 kap. Skydd för vattenförsörjningen m. m.

Allmänna bestämmelser

1 § Om en yt- eller grundvattentillgång utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt, är alla som vill bedriva sådan verksamhet eller utföra sådana åtgärder i vatten eller på land som kan skada vattentillgången skyldiga att vidta de anordningar, tåla de begränsningar av verksamheten och iaktta de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa skadan.

Den som utövar verksamhet eller utför åtgärd i enlighet med vad som har föreskrivits i tillstånd enligt denna lag, miljöskyddslagen (1969: 387) eller 18 § naturvårdslagen (1964: 822) anses ha fullgjort vad som åligger honom enligt första stycket.

Länsstyrelsen får vid vite förelägga den som vill bedriva sådan verksamhet eller utföra sådana åtgärder som avses i första stycket att iaktta vad som gäller enligt nämnda stycke.

2 § Till skydd för en yt- eller grundvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt får länsstyrelsen besluta om ett behövligt skyddsområde (vattenskyddsområde).

Länsstyrelsen skall föreskriva de inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom vattenskyddsområdet som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk härför.

Föreskrifter som medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras eller att annans mark tas i anspråk får endast meddelas på ansökan av kommun eller den i vars intresse vattenskyddsområdet fastställs.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela sådana föreskrifter om vad allmänheten skall iaktta inom ett vattenskyddsområde som behövs för att tillgodose syftet med området.

4 § Innan länsstyrelsen fattar beslut enligt 2 § skall länsstyrelsen utfärda en kungörelse med föreläggande för sakägarna att, om de vill framställa erinringar mot åtgärden, göra detta hos länsstyrelsen inom viss tid från kungörandet. Tiden får inte sättas kortare än en månad. Kungörelsen, som skall innehålla uppgift om förslag till vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter, skall införas i ortstidning. En utskrift av kungörelsen skall vidare sändas till kända sakägare.

Om beslutet berör fast egendom som är samfälld för flera fastigheter, behöver någon utskrift av kungörelsen inte sändas till de särskilda delägarna i samfälligheten. Finns en känd styrelse för samfälligheten, skall en utskrift av kungörelsen sändas till styrelsen.

Om beslutet uppenbarligen berör endast viss eller vissa sakägare, får, i stället för att kungörande sker, föreläggandet delges med sakägarna.

Om frågan om vattenskyddsområde har upptagits efter ansökan, skall kostnaderna för kungörandet betalas av sökanden.

5 § När vattenskyddsområde fastställts och när föreskrifter enligt 2 eller 3 § meddelats, ändrats eller upphävts, skall beslutet snarast möjligt kungöras på det sätt som är föreskrivet beträffande författningar i allmänhet. Kungörelse om beslutet skall också införas i ortstidning. Sökande och sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i ortstidning.

Om beslutet har meddelats efter ansökan, skall sökanden betala kostnaderna för kungörandet.

6 § Om en kommunal myndighet har meddelat beslut med stöd av föreskrift som har utfärdats enligt 2 § andra stycket första meningen, får besvär över beslutet anföras hos länsstyrelsen.

Beslut enligt 1–3 §§ eller enligt första stycket gäller omedelbart, om inte annat förordnas.

Ersättning

7 § Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet har rätt till ersättning, om föreskrifter enligt 2 § andra stycket som meddelats efter ansökan medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras eller att mark tas i anspråk.

Om en föreskrift enligt 2 § andra stycket första meningen innebär förbud att vidta vissa åtgärder utan särskilt tillstånd, får ersättning på grund av den föreskriften utgå endast om sådant tillstånd har vägrats eller förenats med särskilda villkor.

Ersättningen skall betalas av den som har begärt föreskrifterna hos länsstyrelsen.

Om synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten, skall fastigheten lösas av den ersättningsskyldige om ägaren begär det.

8 § Den som vill göra anspråk på ersättning eller begära inlösen skall väcka talan mot den ersättningsskyldige hos vattendomstolen inom ett år från den dag då det beslut som anspråket grundas på vann laga kraft. Gör han inte detta förlorar han sin rätt.

9 § I fråga om ersättning och inlösen enligt detta kapitel gäller i övrigt 9 och 16 kap.

20 kap. Kostnadsbestämmelser

Rättegångskostnader vid domstol m. m.

1 § I ansökningsmål, utom sådana som anges i andra stycket, och i mål som avses i 13 kap. 13 § andra stycket skall sökanden svara för sina egna och motparternas kostnader vid vattendomstolen. I ansökningsmål som innefattar bildande av samfällighet för bevattning eller vattenreglering svarar sökanden inte för kostnader i vattendomstolen som uppkommit för deltagare i samfälligheten.

I mål som gäller omprövning eller förverkande enligt 15 kap. 3–6 eller 12 § skall kammarkollegiet och tillståndshavaren svara för sina kostnader vid vattendomstolen. I mål enligt 15 kap. 3 § skall kammarkollegiet dessutom svara för kostnader vid vattendomstolen som uppkommer för andra motparter än tillståndshavaren. I mål som gäller omprövning enligt 15 kap. 15 § andra stycket av fråga om kretsen av deltagare eller kostnadsfördelningen eller enligt 16 § skall varje part svara för sina kostnader.

I sådana överklagade ansökningsmål som avses i första stycket första meningen skall sökanden svara för sina egna kostnader i högre rätt och för de kostnader som där har uppkommit för motparterna genom att sökanden har klagat.

2 § Bestämmelserna i 1 § gäller inte, om annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken.

Beträffande särskilda frågor i ansökningsmål får efter vad som finnes skäligt förordnas att vardera parten skall svara för sina kostnader eller att part som förlorar skall ersätta annan part hans kostnader.

3 § Om talan om ersättning eller inlösen på grund av ett förordnande om vattenskyddsområde ogillas men käranden har haft skälig anledning att få sin talan prövad av vattendomstolen, får vattendomstolen förordna att svaranden skall ersätta käranden dennes rättegångskostnader eller att vardera parten skall svara för sina kostnader vid vattendomstolen.

4 § Om det är skäligt, får vattendomstolen i förrättningsmål förordna att en part som förlorar målet skall ersätta motparters kostnader vid vattendomstolen.

5 § I ansökningsmål får sökanden åläggas att betala ersättning för motparters rättegångskostnader även om deras talan inte har blivit prövad slutligt vid domstolen. Ersättningen skall även innefatta ränta efter sex procent från dagen för beslutet till dess betalning sker.

6 § Vid vattendomstolen är i ansökningsmål sökanden skyldig att ersätta domstolen dess kostnader för

1. kungörelser
2. aktförvarare
3. sakkunniga som tillkallats av domstolen
4. lokaler för sammanträden.

Vad i första stycket sägs om sökanden gäller i förrättningsmål klaganden, om kostnaden har orsakats av hans besvär, och i stämningsmål käranden.

I högre rätt gäller vad i första och andra styckena sägs om sökande, klagande eller kärande den som fullföljt talan.

På anmodan av domstolen skall förskott på ersättningen betalas.

Frågan vem som slutligt skall stå för kostnaden avgörs i enlighet med vad som gäller för rättegångskostnaderna i vattenmålet.

Förrättningskostnader m. m.

7 § Annan sakägare än deltagare har rätt till skälig ersättning för sina kostnader vid förrättning. På ersättningen skall utgå ränta efter sex procent från dagen för beslutet till dess betalning sker.

Förrättningsmän och gode män har rätt till ersättning enligt bestämmelser som meddelas av regeringen.

Ersättning till sakkunniga enligt 12 kap. 8 § bestäms av förrättningsmannen.

8 § Till förrättningskostnader hänförs

1. ersättning till förrättningsmän, gode män och sakkunniga,
2. kungörelsekostnader, ersättning till aktförvarare och andra kostnader som är nödvändiga för förrättningen,
3. ersättning för kostnader som avses i 7 § första stycket,
4. ersättning för skador som avses i 12 kap. 24 §,
5. kostnad för förrättning som avses i 12 kap. 28 § första stycket.

Om tillståndsbeslut meddelas, skall förrättningskostnaderna fördelas mellan deltagarna i markavvattningsföretaget efter vad som är skäligt.

Inställs förrättningen, skall sökanden betala de kostnader som har uppkommit, om inte särskilda omständigheter föranleder att betalningsskyldigheten fördelas mellan samtliga sakägare eller vissa av dem. Om den inställda förrättningen har inletts på grund av ett beslut vid en fastighetsreglering, skall dock kostnaderna anses som förrättningskostnader vid fastighetsregleringen.

Om kammarkollegiet begär omprövning av ett markavvattningsföretag, skall staten svara för förrättningskostnaderna.

Såsom sökande anses även den som har förenat sig med sökanden om företaget samt den på vilkens begäran företaget har givits en större omfattning än vad sökanden har begärt.

9 § Sökanden är skyldig att på anmodan av förrättningsmannen betala förskott på förrättningskostnader.

Övriga kostnader

10 § I ärenden hos regeringen om ianspråktagande av strömfall enligt 2 kap. 8 § skall sökanden svara för samtliga kostnader.

I ärenden hos länsstyrelsen om fördelning av ersättning skall den ersättningsskyldige svara för samtliga kostnader.

Första och andra styckena gäller inte om annat följer vid en motsvarande tillämpning av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken.

Frågor om ersättning enligt denna paragraf prövas av vattendomstolen.

11 § Företagaren skall med belopp som länsstyrelsen bestämmer betala kostnaderna för

1. tillsyn som avses i 18 kap. 1 § andra stycket,
2. undersökningar som avses i 18 kap. 2 § andra stycket andra meningen,
3. besiktning enligt 18 kap. 3 §.

12 § Den som har ansökt om besiktning enligt 18 kap. 4 § skall betala kostnaderna för besiktningen med belopp som länsstyrelsen bestämmer. Om besiktningsmannen begär det, är den som har gjort ansökan även skyldig att betala förskott på kostnaderna för besiktningen.

13 § Länsstyrelsens beslut enligt 11 och 12 §§ får verkställas.

21 kap. Ansvar, handräckning m. m.

1 § Till böter eller fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 4 kap. 1 § första eller andra stycket eller 4 kap. 4 § andra meningen,
2. bryter mot villkor eller föreskrifter som har meddelats i samband med tillstånd till ett vattenföretag enligt denna eller äldre lag eller i samband med godkännande av arbeten enligt 4 kap. 4 §, lagligförklaring enligt 4 kap. 5 § eller prövning enligt 14 kap. 5 § första stycket eller motsvarande äldre bestämmelser eller i samband med prövning enligt 15 kap.,
3. åsidosätter skyldigheten att underhålla en vattenanläggning eller bryter mot 17 kap. 2 §,
4. underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 18 kap. 2 § första stycket,
5. bryter mot föreskrifter som har meddelats enligt 19 kap. 2 eller 3 §.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Till ansvar enligt första stycket döms inte om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

I lagen (1950: 596) om rätt till fiske finns bestämmelser om straff och andra påföljder för den som överträder fiskeförbud som har meddelats enligt denna eller äldre lag.

2 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt 4 kap. 3 § tredje stycket.

3 § Om någon har begått en gärning som avses i 1 § första stycket 1–3 eller 5, får länsstyrelsen vid vite förelägga honom att vidta rättelse. Sådant föreläggande får också meddelas om någon inte har iakttagit vad som gäller enligt 19 kap. 1 § första stycket.

Om tillståndet till ett vattenföretag har förfallit enligt 15 kap. 2 §, får länsstyrelsen vid vite förelägga tillståndshavaren att riva ut en med stöd av tillståndet uppförd vattenanläggning som kan skada allmänna eller enskilda intressen.

4 § I fall som avses i 3 § får vattendomstolen meddela handräckning. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i 17 § handräckningslagen (1981: 847). Utslag i sådant mål överklagas hos vattenöverdomstolen.

Om allmänna intressen berörs, görs ansökan om handräckning av länsstyrelsen.

22 kap. Slutbestämmelser

1 § Lagens bestämmelser om fastighet gäller också gruvor utom i fall som avses i 5 kap. 2 § tredje stycket.

2 § Ett vattenföretag skall anses beröra en viss fastighet

1. när ett yrkande framställs om skyldighet för fastighetens ägare att delta i företaget,
2. när fastigheten eller dess vatten tas i anspråk för företaget eller för en anläggning i samband med företaget,
3. när företaget kan medföra skador på mark eller vatten som tillhör fastigheten, på byggnader eller anläggningar som finns på fastigheten eller på fastighetens användningssätt.

3 § Om säkerhet som skall ställas enligt denna lag inte har godkänts av den till vars förmån den ställs, skall säkerheten prövas av länsstyrelsen.

Borgen får godkännas av länsstyrelsen endast om borgensmannen svarar som för egen skuld och, om flera har tecknat borgen, de svarar solidariskt.

Staten, kommuner, landstingskommuner och kommunalförbund behöver inte ställa säkerhet.

4 § Om någon som förberedelse för ett vattenföretag vill undersöka en fastighet, får länsstyrelsen föreskriva att tillträde till fastigheten skall lämnas under en viss tid. Länsstyrelsen får även meddela förbud vid vite att flytta eller skada vattenmärken, observationsrör eller något annat som behövs för undersökningen.

Undersökningen skall utföras så att minsta skada och intrång vållas. I

trädgårdar och liknande planteringar får träd inte skadas eller fällas utan ägarens samtycke eller medgivande av länsstyrelsen.

För skador och intrång som har uppkommit genom en undersökning enligt första stycket utgår ersättning. Talan om ersättning skall väckas vid den fastighetsdomstol inom vars område fastigheten är belägen.

Länsstyrelsen kan fordra att den som skall utföra undersökningen ställer säkerhet för framtida ersättningsanspråk innan arbetet påbörjas.

Länsstyrelsen får förordna att ett beslut enligt första stycket första meningen får verkställas även om beslutet överklagas, om säkerhet ställs enligt fjärde stycket.

5 § På begäran av någon som vill utföra ett vattenföretag men som ännu inte har ansökt om tillstånd får vattendomstolen förordna en sakkunnig att på företagarens bekostnad göra nödvändiga undersökningar. Om undersökningarna avser företagets inverkan på det allmänna fiskeintresset, skall som sakkunnig förordnas den som fiskeristyrelsen föreslår.

6 § Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarrätten genom besvär, om beslutet avser

1. förordnande av förrättningsman enligt 12 kap.,
2. förordnande om undersökningar som avses i 18 kap. 2 § andra stycket eller av besiktningsman enligt 18 kap. 3 eller 4 §,
3. kostnader som anges i 20 kap. 11 eller 12 §,
4. prövning av säkerhet enligt 3 § detta kapitel,
5. föreläggande enligt 2 kap. 9 § tredje stycket, 19 kap. 1 § tredje stycket, 21 kap. 3 § eller förbud enligt detta kapitels 4 § första stycket.

I övrigt får länsstyrelsens beslut enligt denna lag och beslut av annan myndighet än regeringen enligt 19 kap. 3 § överklagas hos regeringen genom besvär.

7 § Är flera fastigheter för husbehovsförbrukning beroende av samma grundvattentillgång, skall vattnet fördelas mellan dem efter vad som är skäligt, om fastigheternas behov inte kan täckas helt. Härvid skall iakttas att fastighet inte får berövas vatten, vartill den med hänsyn till läge och naturlig beskaffenhet, äldre bebyggelse eller andra omständigheter bör anses ha företräde.

Fördelning som har ägt rum med stöd av första stycket får jämkas, om ändrade förhållanden har inträtt.

8 § Vattendomstolarna skall i den utsträckning regeringen förordnar föra förteckning över vattenföretag inom domsområdet (vattenbok).

Om ikraftträdandet av denna lag föreskrivs i särskild lag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

OVE RAINER
(Justitiedepartementet)